

Laura Rantalainen-Eskola

PUHETTA UUSPERHEESTÄ

- Diskurssianalyysi uusperhepuheen kulttuurisista merkityksistä Helsingin Sanomien ja Meidän Perhe -lehden kirjoitusten valossa

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Sosiaalityön Pro Gradu -tutkielma
Marraskuu 2020

TIIVISTELMÄ

Laura Rantalainen-Eskola: PUHETTA UUSPERHEESTÄ – Diskurssianalyysi uusperhepuheen kulttuurisista merkityksistä Helsingin Sanomien ja Meidän perhe -lehden kirjoitusten valossa

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Sosiaalityö

Tutkielman ohjaaja: Sosiaalityön professori Hannele Forsberg

Marraskuu 2020

Tämän Pro gradu -tutkimuksen kohteena on tutkia uusperheisiin liittyviä kulttuurisia merkityksiä lehtikirjoitusaineistossa. Tutkimuksessa selvitetään diskurssianalyysin avulla, millaisia merkityksiä uusperheisiin liitetään lehtikirjoituksissa. Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan puhekielessä tuotettuja merkityssysteemejä ja niiden rakentamaa sosiaalista todellisuutta. Näillä merkityksillä on kulttuurisia vaikutuksia. Se, mitä ja miten uusperheistä lehtikirjoituksissa kirjoitetaan, vaikuttaa käsityksiin ja tapaan suhtautua uusperheisiin. Tässä tutkimuksessa käsitellään myös Talcott Parsonsin (1955) teoriaa perheestä universaalina toimintajärjestelmänä ja Andrew Cherlinin (1978) käsitystä uusperheestä epätäydellisenä instituutiona sekä Patricia Papernown (1984) mallia uusperheen kehitysvaiheista.

Tutkimusaineisto koostuu 28 lehtikirjoituksesta, jotka on julkaistu ajalla 1.1.2015 - 31.1.2020 Helsingin Sanomissa ja Meidän perhe -lehdessä. Uusperhediskursseja on etsitty tarkastelemalla lehtikirjoituksissa toistuvia teemoja, aiheita ja sanoja ja näihin kiinnittyviä merkityksiä. Lisäksi huomio on kohdistettu siihen, kuka tai ketkä näitä merkityksiä tuottavat, mistä näkökulmasta ja millaiseen sävyyn. Aineiston kuvaamisen yhteydessä on esitelty uusperheaiheisten lehtikirjoitusten esiintymiskerrat ja ajankohdat.

Tutkimuksen aineisto on jaettu kahteen päädiskurssiin: Ongelmadiskurssiin ja onnellisuuskurssiin. Näiden alle aineistosta on hahmoteltu alarepertuaarit. Ongelmadiskurssiin alle sijoittuvat roolirepertuaari, tunnerepertuaari ja uhkakuvarepertuaari. Onnellisuuskurssiin alle puolestaan asettuvat parirepertuaari ja suhderepertuaari. Lopulta tarkastellaan myös päädiskurssien välistä suhdetta. Diskurssit alarepertuaareineen on nimetty sen mukaan, miten uusperhettä on aineistossa esitetty. Nimensä mukaisesti Ongelmadiskurssi näyttää uusperheen negatiivisessa kontekstissa rooliepäselvyyksinä, vaikeina tunteina ja uhkakuvina. Onnellisuuskurssi esittää uusperheen uutena mahdollisuutena parisuhteeseen ja perhe-elämään, sekä uusiin ihmissuhteisiin.

Tässä tutkimuksessa käytetyssä lehtikirjoituksissa kumpikin lehti julkaisi yhtä lailla uusperheelle ongelma- tai onnellisuusmerkityksiä. Ongelmadiskurssi painottui onnellisuuskurssia enemmän. Tutkimustulos tuottaa huolen ongelmakeskeiseksi latautuneesta kulttuurillisesta kuvasta uusperheistä kirjoitettaessa, jolloin ennakkoluulot uusperheitä kohtaan voivat lisääntyä ja ehkä jopa estää saamasta tarvittua tukea. Uusperheiden erityispiirteet tulee tunnistaa. Sosiaalityössä tulee huomata perheiden monimuotoisuus, jotta uusperheen jäsenet voivat tulla autetuksi. Myönteiset merkitykset lehtikirjoituksissa puolestaan osoittavat, että uusperhe voi tuoda uuden mahdollisuuden perhe-elämälle, sekä lisätä onnellisuutta. Onnellisuuskäsitelmää tulisi tuoda esiin myös rakenteellisen sosiaalityön keinoin, jotta negatiivista kulttuurista kuvaa saataisiin murrettua. Tutkimustietoa tarvitaan jatkossa lisää esimerkiksi uusperheissä elävien lasten ja miesten näkökulmasta liittyen uusperheessä elämiseen, joka tässä tutkimuksessa jäi aineiston valossa lähes näkymättömiin.

Avainsanat: diskurssianalyysi, diskurssi, uusperhe

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ABSTRACT

Laura Rantalainen-Eskola: DISCUSSING RECONSTITUTED FAMILY - Discourse analysis on the cultural significance of the dialogue regarding the concept of blended family in the articles of Helsingin Sanomat and Meidän perhe magazine
Master's thesis
Tampere University
Social Work
Supervisor: Docent, University Lecturer Hannele Forsberg
November 2020

The subject of this Master's thesis is to find cultural significance relating to the concept of blended family in the press. The study uses discourse analysis to explore the meanings attached to blended families in newspaper and magazine articles. Instead of focusing on the individual, this study focuses on looking at the systems of meaning produced in colloquial language and the social reality they construct. These meanings have cultural implications: what is written about blended families and how they are represented in journals influence perceptions and attitudes towards them. This study also presents Talcott Parsons (1955) theory about family as a universal system, Andrew Cherlin's (1978) theory remarriage as an incomplete institution and Patricia Papernow's (1984) Experiential Model of Stepfamily Development.

The research material consists of 28 journal articles published between 1 January 2015 and 31 January 2020 in Helsingin Sanomat and Meidän Perhe -magazine. Discourse relating to blended family concept have been sought by looking at recurring themes, topics, and words in journal writings and the meanings attached to them. In addition, attention is focused on who produces these meanings, from what perspective, and in what tone. In connection with the description of the material, the occurrences and dates of blended family-themed articles have been presented.

The research material is divided into two main discourses: the Problem Discourse and the Happiness Discourse. Within these, sub-repertoires are outlined from the material. Within the problem discourse are the Role Repertoire, the Emotional Repertoire and the Threat Repertoire. Within the Happiness Discourse, on the other hand, are the Couple Repertoire and the Relationship Repertoire. Finally, the relationship between the main discourses is also considered. The discourses with their sub-repertoires are named according to how the blended family is presented in the material. As its name implies, Problem Discourse displays blended family in a negative context with role ambiguities, difficult emotions and worst-case scenarios related to the blended family. The happiness discourse, on the other hand, presents blended family as a new opportunity for a relationship and family life, as well as new interpersonal relationships that come with the blended family.

In the data used in this study, both journals published articles that attached meanings of both problem and happiness to the concept of the blended family. However, the Problem discourse had more representation than the Happiness discourse in both journals. This research finding creates a concern as it reveals how the writing and discourse around the blended family concept has been represented in a problem-focused manner, resulting in increased prejudice towards blended families. The prejudice may increase general malaise in blended families. The unique characteristics of each blended family must also be identified in order to supply the support they need. In social work, the diversity of the blended families needs to be considered, so that each family member can be adequately helped. The positive representation in articles, on the other hand, show that a blended family can offer a new opportunity for family life as well as increase happiness. The perspective of happiness should also be highlighted through structured social work in order to diminish the negative representation. More research will be needed in the future, for example studying life in a blended family from the perspective of the children and the men, who were almost invisible in this study in the light of the data used.

Keywords: discourse analysis, discourse, blended family

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

Sisällys

1 JOHDANTO	5
2 UUSPERHE PERHEIDEN JOUKOSSA	6
2.1 Uusperheen määrittelyä	7
2.2 Lainsäädäntö: perheet ja uusperheet.....	8
2.3 Uusperhetutkimus	10
2.1.1 Parsonin perheteoria.....	12
2.1.2 Uusperhe epätäydellisenä instituutiona.....	13
2.1.3 Uusperheen kehitysvaiheet.....	15
3 LÄHESTYMISTAPA JA AINEISTO	17
3.1 Tutkimustehtävä.....	17
3.2 Diskurssianalyysi lähestymistapana uusperheen kulttuurisiin merkityksiin	18
3.3 Sosiaalinen konstruktionismi.....	20
3.4 Lehtikirjoitusaineisto.....	21
3.5 Tekstin käsittely ja luonne.....	24
3.6 Aineiston analysointiperiaatteet	27
3.7 Eettisyys ja luotettavuus aineiston käsittelyssä.....	28
4 DISKURSSIT LEHTIKIRJOITUSAINOSTOSSANI	30
4.1 Ongelmadiskurssi	30
4.1.1 Roolirepertuaari	32
4.1.2 Tunnerepertuaari	36
4.1.3 Uhkakuvarepertuaari.....	40
4.2 Onnellisuuskurssi	45
4.2.1 Parirepertuaari	48
4.2.2 Suhderepertuaari	50
4.3 Tunnistetut diskurssit ja niiden välinen kamppailu	54
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	57
LÄHTEET	64
LIITTEET	68

1 JOHDANTO

Tämä Pro gradu tutkielma käsittelee uusperheaihetta. Tutkimukseni tarkoituksena on ollut selvittää, millaisia merkityksiä uusperheestä tuotetaan lehtikirjoituksissa. Erojen yleistyttyä käsitys perheestä on joutunut muutoksen eteen ja käsitystä ideaalista perhemallista on jouduttu pohtimaan uudelleen. Perheitä tutkineen Aino Ritala-Koskisen (2001,9) mukaan huoli perheen katoamisesta yhteiskuntarakenteellisena yksikkönä näyttää ainakin osittain hälventyneen, koska perhe ei ole hävinnyt. Eroista huolimatta perhe koetaan tärkeäksi, perhe elää ihmisten mukana ja ihmiset tekevät (uus)perheitä hajonneiden tilalle. (Ritala-Koskinen 2001,9.)

Tässä tutkimuksessa uusperhettä katsotaan etäältä, tullaan pois perheen sisältä ja tarkastellaan uusperheitä kulttuurisen merkityksen tasolla. Se, millä tavalla uusperheistä kirjoitetaan ja puhutaan, luo käsitystä uusperheistä ja sitä kautta vaikuttaa myös siihen, miten uusperheitä yhteiskunnassamme kohdellaan, miten heihin suhtaudutaan ja millä tavalla he voivat saada tukea perhemuodolleen. Myös sosiaalityön työkentälle tarvitaan uutta tietoa siitä, mitä uusperheiden kanssa työskennellessä ja heistä puhuttaessa tulisi ottaa huomioon.

Uusperhe aihe on kiinnostava, merkittävä ja ajankohtainen sosiaalityön näkökulmasta. Sosiaalialan työkentällä törmätään jatkuvasti erilaisiin perhemalleihin. On selvää, että perhemuodot ovat monipuolistuneet. Pro graduni aihe on ajankohtainen yhteiskuntamme lisäksi myös kansainvälisesti, etenkin länsimaissa, joissa eroja tapahtuu paljon. Uusperheaihetta on tutkittu jo 1970-luvulla (Ganong & Coleman 2004,12). Mediassa uusperheaihe on tällä hetkellä toistuvasti esillä. Televisiossa on esitetty hiljattain uusperhe-elämää kuvaavia sarjoja. Näistä esimerkkinä ranskalainen sarja Uskomaton uusperhe, ruotsalainen Bonusperhe ja suomalainen Ex-onnelliset. Suomalaisissa Marja Hintikka Live ja Kimpassa -keskusteluohjelmissa uusperheaihetta on käsitelty niin ikään. Uusperheaineisia blogeja on helppo löytää. Näistä esimerkkinä mainittakoon Kolmistaan, Uuden elämän selviytymisblogi ja Kaunismäki. Keskustelupalstoilta (vauva.fi ja suomi24keskustelu) löytyy nopeasti uusperheaiheisia keskustelumahdollisuuksia. Myös erilaisissa perhe- ja naistenlehdissä uusperheistä kirjoitetaan toistuvasti.

Pro gradu- työssäni tutkin lehtikirjoituksista kerättyä aineistoani diskurssianalyysin menetelmällä, jossa kiinnostusta ei suunnata kielenkäyttäjään, vaan kieleen itsessään. Keskeistä tutkimuksessani on ymmärtää, että kielenkäytöllä luodaan jatkuvasti merkityksiä, haluamme sitä tai emme. Siten tarkasteluni lehtikirjoituksissa painottuu siihen, miten kirjoituksista poimittu puhe tekee asioita ymmärrettäväksi. Aineistoni olen kerännyt sanomalehti Helsingin sanomista ja Meidän perhe -lehdestä. Pro Gradu tutkielmassani avaun perheen käsitettä perhetutkimuksen määrittelemänä ja sivuan myös sitä, miten uusperhe perhemuotona on haastanut perhetutkimusta synnyttäen uusperhetutkimusta.

Käsittelen Pro gradu tutkielmassani Talcott Parsonsin (1955) teoriaa perheestä universaalina toimintajärjestelmänä ja Andrew Cherlinin (1978) käsitystä uusperheestä epätäydellisenä instituutiona. Esittelen myös Patricia Papernown (1984) mallin uusperheen kehitysvaiheista. Nämä teorit ovat jo vanhoja, mutta käytän niitä, koska auttavat ymmärtämään miten käsitys perheestä on elänyt ajan mukana ja millaisia vakiintuneita käsityksiä aiheeseen liittyy. Lisäksi hyödynnän tutkielmassani sosiaalisen konstruktionismin teoriaa. Monipuolinen puhe uusperheistä monella taholla viestii mielestäni siitä, että aihe kiinnostaa ihmisiä ja vaatii tutkimusta.

2 UUSPERHE PERHEIDEN JOUKOSSA

Perheen idealla on pitkät perinteet. Perhekäsityksen muodostuminen nykyiseksi (äiti, isä ja lapset) on kuitenkin vasta noin 200 vuoden ikäinen. Vielä 1700-luvulla perheen sijaan korostui kotitalous, jonka muodostivat kaikki saman katon alla elävät. Tähän kokonaisuuteen kuuluivat muun muassa myös palkolliset. Nykyinen tapa ymmärtää lapset ja vanhemmat perheeksi, syntyi ajan kuluessa. Perhe-käsityksessä vaikuttaa taustalla yhtä lailla aikaisempi kotitalouden korostaminen kuin sukulaisuuden yhteen liittäminen ja vähitellen palkolliset jäivät perheen ulkopuolelle ja laajentuneen sukulaisverkoston painoarvo väheni. Aiemmin uusperheitä syntyi muun muassa äidin kuoltua synnytyksessä ja isän avioituessa uudestaan. Puolisoiden suuret ikäerot, ennenaikaiset tai äkilliset kuolemat ja synnyttäminen läpi naisen hedelmällisen iän tekivät perheistä monimutkaisia kokonaisuuksia. (Castren 2009a, 107-108.)

Ritala-Koskisen (2001,9) mukaan perhe on totuttu näkemään vakiintuneena yhteiskunnan rakenteellisena perusyksikkönä. Eroaminen lisääntyi 1970-luvulta alkaen aiheuttaen pelon perheen katoamisesta. Edelleen Ritala-Koskisen (2001,15) mukaan perhemuotojen monipuolistuminen ja uusperheiden yleistymisen syynä on eronneisuuden kasvu ja sitä seuraavien uusien liittojen solmiminen. Toisaalta Riitta Jallinoja (2000,110) kirjoittaa, että erojen yleistymisen ei ole ainoa syy uusperheiden yleistymiseen. Hänen mukaansa pikemminkin tilastointi on taipunut huomioimaan perhemuotojen yleistymistä entistä paremmin. (Jallinoja 2000,110.)

Marjo Kuronen (2003, 103) purkaa käsitettä perheestä parisuhteeksi ja vanhemmuudeksi ja kiinnittää huomionsa näiden väliseen suhteeseen. Hän näkee perhe -käsitteen käytön ongelmallisena, koska esimerkiksi sukupuolivähemmistö- ja yksinhuoltajavanhemmat eivät mahdu tämän tyyppiseen perhekäsitteeseen. Lisäksi hän purkaa vanhemmuuden käsitteen äitiydeksi ja isyydeksi. Perheen on ajateltu perustuvan parisuhteen varaan ja juuri parisuhteet ovat muuttaneet muotoaan ihmisten elämässä esimerkiksi lyhytkestoisimmiksi ja purkautuviksi sekä vapaaehtoiseksi valinnaksi, jolloin koko perhekäsitettä on jouduttu kyseenalaistamaan. (Kuronen 2003,104.)

2.1 Uusperheen määrittelyä

Tilastokeskuksen (2018) mukaan uusperhe on perhe, jossa on vähintään yksi alaikäinen vain toisen puolison lapsi. Uusperheitä oli vuoden 2019 lopussa 50 607. Uusperheiden määrä väheni noin 100:lla edellisestä vuodesta. Uusperheiden osuus lapsiperheistä on pysynyt yhdeksässä prosentissa aina vuodesta 2004. Avioliitossa näissä perheissä oli noin puolet toisen puolen ollessa avoliitossa. Uusperheissä on keskimäärin jonkin verran enemmän lapsia verrattuna muihin lapsiperheisiin yleensä. Keskimääräinen lapsiluku uusperheissä oli 2,1. Lapsista 59 prosenttia oli äidin lapsia. Osuus on pysynyt samalla tasolla jo neljännesvuosisadan. (Tilastokeskus 2019.) Castrenin (2009b,12) mukaan myös vanhempi, joka ei asu lapsensa kanssa muodostaa perheen, johon kuuluvat etävanhempi ja hänen lapsensa. Riippumatta lapsen ja etävanhemman tapaamisten määrästä, etävanhempia ei lasketa tilastoissa perheeksi, jos heidän lastensa vakinainen asuinpaikka on toisen vanhemman luona. Tämä johtuu siitä, että tällä hetkellä lapset voidaan laskea kuuluvaksi vain yhteen perheeseen, mikä aiheuttaa sen, että lapsen etäperhe jää pois

tilastoinnista. Voidaan pitää todennäköisenä, että eronneiden ja uusperheisen erityislaatuudet koskettavat laajaa joukkoa. (Castrén 2009b, 12.)

Uusperheillä on oma liitto. Aktiiviset uusperheelliset perustivat vuonna 1996 Suomen Uusperheiden liitto ry:n, jota kutsutaan nimellä SUPLI. SUPLI:lla on Facebook-keskusteluryhmä internetissä. Kyseinen ryhmä on suljettu ja siihen kuuluu tällä hetkellä yli 3000 jäsentä. (Suomen uusperheiden liitto.) Jallinojan (2009, 136) mukaan yhdistyksen perustamisen motiivina oli uusperheen ja erilaisten palvelujärjestelmien yhteentörmäykset. Uusperheiden elämä ei sopinut yhteen monien yhteiskunnan käytäntöjen kanssa, jotka toimivat ydinperheen ehdoilla. SUPLI nousi aktiiviseksi tiedottajaksi ja järjestää jäsenilleen kursseja ja koulutusta perheisen kanssa työskenteleville, sekä vertaistukea. (Jallinoja 2009, 136.)

2.2 Lainsäädäntö: perheet ja uusperheet

Perhesuhteissa on keskeistä määritellä, millaisia oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen ja vanhemman välillä on. Ritala-Koskisen (2001,56) mukaan näiden oikeuksien määrittämiseksi pitää ensin määrittää keitä ovat lapsen vanhemmat. Avioliitossa tilanne on lainsäädännöllisestä näkökulmasta selvä. Avioliiton ulkopuolella taas lapsen isä on määriteltävä erikseen. Aiemmin isyyden tunnustuksessa on ollut kyse elatusvelvollisuudesta, kun taas myöhemmin on haluttu saada aviottomalle lapselle myös isä, ei pelkkää elatusta. Avioerojen lisääntyessä keskeiseksi sovittavaksi asiaksi on tullut määritellä lapsen suhdetta vanhempiinsa eroamisen jälkeen. Lapsella katsotaan olevan oikeus saada huoltoa molemmista vanhemmilta liittymättä siihen asuvatko he yhdessä. (Ritala-Koskinen 2001,56.)

Pylkkäsen (2008) mukaan perhe voidaan määrittää osapuolten vapaaseen sopimukseen ja vanhemmuutta määrittää lähinnä oikeudellisesti lähinnä lapsen edun periaate. Toisaalta oikeus määrittelee perhettä oikeusnormien, -käsitteiden ja -periaatteiden näkökulmasta ja viittaa esimerkiksi lainsäädäntöön, oikeuskäytäntöihin, ja ihmisoikeuksiin. Perheeseen liittyviä säännöksiä on kaiken aikaa vähennetty. Tavoitteena on ollut jättää ne keskinäisten sopimusten varaan. Perhe ei ole enää instituutio vaan erilaisten perheiden kokonaisuus. Yksityisyyden suoja on noussut keskeiseksi periaatteeksi ja perheen sisäisiin asioihin puuttumista pidetään aiempaa vähemmän oikeutettuna. 1960-luvulta lähtien

perheoikeudessa on pyritty neutraaliuteen eli erilaiset perhemallit rinnastettiin samanarvoisiksi. Käsite avioeron konfliktimuotoisuudesta on muuttunut ja nykyisin eronneet jatkavat lasten yhteishuoltajina ja toimivat yhteistyössä. (Pylkkänen 2008,71-72.)

Lakia Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019) on uudistettu osittain ja lakimuutos tuli voimaan 8.2.2019. Lakiuudistus on tehty koskemaan lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta. Uudistuksella pyrittiin parantamaan esimerkiksi lapsen edun toteutumista ja lisätä lapsen osallisuutta häntä koskevista asioista päätettäessä. Lain tarkoitus on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiansa välillä. Myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita tulee vaalia, jolloin myös uusperheen ihmissuhteita tulee ottaa huomioon lapsen hyvinvoinnin ja tärkeiden ihmissuhteiden näkökulmasta. Uudistuksen tavoitteena on myös päivittää lain säännökset vastaamaan yhteiskunnan muutoksia, kuten nykyisiä perherakenteita, sekä edistää sovinnollisuutta ja lapselle läheisten ihmisten yhteistyötä. Uudistuksen myötä lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevien sopimusten valikoima laajenee. Huoltajien välisestä tehtävienjaosta, oheishuoltajasta ja tietojensaantioikeudesta voidaan jatkossa sopia lastenvalvojan vahvistamalla sopimuksella. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019). Lain uudistaminen on tarpeen, sillä laki on ollut voimassa vuodesta 1984.

Vaikka lakiuudistus on tehty, uusperheeseen liittyvä lainsäädäntö jää edelleen vaillinaiseksi uusperheiden näkökulmasta. Lawrence Ganongin ja Marilyn Colemanin (2004) mukaan haasteita uusperheessä muodostuu siitä, ettei yhteiskunta ja perheisiin liittyvät lait tue uusperheitä, eikä uusperheessä elämiseen ole löydettävissä valmiita mallinormeja. (Ganong & Coleman 2004, 27–29). Toisaalta lainsäädäntö tarjoaa uusperheen jäsenille joitakin uusia mahdollisuuksia. Esimerkkinä tästä on oheishuoltajuus, jossa lapsen huoltajaksi voidaan vanhemman tai vanhempien lisäksi tai sijasta nimetä yksi tai useampi henkilö, jotka ovat antaneet tähän suostumuksensa. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019.) Sosiaalinen vanhempi voi siis joissakin tapauksissa olla myös oheishuoltaja. Oheishuoltajan määräämisessä suojataan jo syntyneitä ihmissuhteita lapsen edun mukaisesti, ei ”vaihdeta vanhempia” ja oheishuoltajan määrääminen tulee olla lapsen edun mukaista. (Ritala-Koskinen 2001, 58.)

2.3 Uusperhetutkimus

Kiinnostus uusperheitä kohtaan käynnistyi 1970-luvun lopussa, ja silloisissa tutkimuksissa huomio kiinnitettiin uusperheiden lasten hyvinvointiin sekä uusvanhempien ja perheen lasten välisiin suhteisiin. (Ganong & Coleman 2004,12). Ritala-Koskisen (2001, 23) mukaan tätä ennen avioero ja sen seuraukset olivat osana perhetutkimusta.

Uusperhetutkimus on käynnistynyt yllättävän hitaasti ottaen huomioon avioerojen yleistymiseen. Uusperheitä näkyviksi ovat tehneet esimerkiksi psykologit ja sosiaalityöntekijät, jotka havaitsivat ensimmäisen avioliiton perheiden ja uusperheiden välillä olevia eroavaisuuksia tutkijoita enemmän. Näiden asiantuntijoiden kirjallisuus alkoi käsitellä uusperheiden lasten ja vanhempien ongelmia. (Ritala-Koskinen 2001, 23.)

Ritala-Koskisen (2001,22) mukaan kiinnostus uudelleenavioitumiseen ja uusperheeseen tutkimuskohteena kasvoi huomattavasti 1980 ja 1990-luvuilla, kun taas ennen vuotta 1980 uusperhetutkimuksia oli julkaistu hyvin vähän. Uusperhetutkimuksen alkuvaihetta luonnehdittiin kuvailevaksi, käsitteellisesti ja metodologisesti rajoittuneeksi sekä pääasiallisesti teoreettisesti köyhäksi. Tutkimukset keskittyivät etupäässä lapsipuolten hyvinvointiin sekä puolivanhemman ja lapsen suhteeseen. Aluksi tutkimuksille tyypillistä oli se, että uusperhettä verrattiin ydinperheeseen. Uusperhettä käsiteltiin eniten tarkastellen sitä, mitä niistä puuttui. Tutkimukset nojasivat pitkälti siis vajavuus-vertailu -mallille, joka oli ajalleen tyypillistä perhetutkimusta. (Ritala-Koskinen 2001,22.) Ganongin ja Colemanin (2004,21) mukaan 1980-luvulla uusperhetutkimusta verrattiin tyypillisesti ydinperheeseen. Uusperhe nähtiin vaillinaisena ja puutteellisena verrattuna ydinperheeseen. (Ganong&Coleman 2004,21).

Edelleen Ritala-Koskisen (2001,23) mukaan uusperhetutkimus alkoi vahvistua 1980-luvun loppupuolella. Tällöin uusperhettä koskeva teoreettinen tutkimuspohja laajeni, kun uusperhettä koskevia pitkittäistutkimuksia alettiin tehdä aiempaa enemmän. Tutkimus alkoi ottaa huomioon perherakenteiden moninaisuuden. Huomio tutkimuksissa kiinnittyi kuitenkin edelleen enemmän ongelmiin kuin positiivisiin varoihin vuorovaikutuksessa. Lisäksi tutkimukset keskittyvät yhä uusliiton jälkeiseen aikaan. Andrew Cherlinin artikkeli uusperheestä epätäydellisenä instituutiona, joka ilmestyi vuonna 1978 on pidetty merkittävänä uusperhettä koskevan tutkimuskiinnostuksen vaikuttajana ja vauhdittajana. Hänen artikkelinsa poikkesi vahvasti aiemmin tehdystä tutkimuksesta, jossa Cherlin esitti

useiden uusperheeseen liittyvien ongelmien johtuvan siitä, että olemassa olevan kulttuuri sääntöinen ei tarjoa ohjeita tai tunnista uusperheessä eläviä. Uusperhetutkimus kasvoi noin kahdessakymmenessä vuodessa huomattavasti. (Ritala-Koskinen 2001,24.)

Uusperheiden lisääntyminen on haastanut perhetutkimusta. Hannele Forsbergin (2003,7-8) mukaan kriittisessä perhetutkimuksessa pyritään purkamaan ja kyseenalaistamaan stereotyyppistä perheajattelua ja esiin nostamaan perhe-elämää rakentavien yhteiskunnallisten ja ideologisten prosessien tutkimuksen tärkeyttä. Usein perhe-elämään liittyviin muutoksiin on suhtauduttu tulkitsemalla ne moraalisenä rappiona ja perhettä uhkaavana tuhona. Kriittinen perhetutkimus suhtautuu asiaan avoimemmin ja perhe- ja lähisuhteissa tapahtuvia muutoksia ei automaattisesti pidetä kielteisinä. Kriittisen perhetutkimuksen ajatuksena on jäljittää moninaisuutta, vaihtoehtoja ja uusia jaksamisen ja huolenpidon vaihtoehtoja. Kriittinen perhetutkimus ei muodosta selkeää koulukuntaa, mutta perheen kyseenalaistaminen toistuvat perhekriittisissä tutkimuksissa Keskustelu keskittyy erityisesti perheen käsitteeseen. Kriittisessä tutkimuksessa on välttämätöntä irtisanoutua perhekäsitteestä, koska se perinteisesti on tarkoittanut naista, miestä ja heidän lastaan, tai lapsiaan. Monipuolisemmassa perheen ja lähisuhteiden ymmärtämisessä on keskeistä laajentaa, hajottaa tai tarkentaa perheen käsitettä. (Forsberg 2003,9-10.)

Ganongin&Colemnin (2004, 22) mukaan muutos kohti positiivista näkökulmaa uusperheisiin liittyen alkoi vahvistua 1990-luvulla, jolloin uusperhettä ei enää nähty yksilöä tai yhteiskuntaa uhkaavina. Tällöin uusperhe alettiin nähdä uudella tavalla, laajana perhesysteeminä. Tutkimuksessa huomio kääntyi kohti lapsia, jotka elivät uusperheissä, samaan aikaan kun luovuttiin uusperheen vertaamisesta ydinperheeseen, joka osoittautui ongelmalliseksi. 2000-luvulla uusperhetutkimuksessa pyritään huomioimaan perheiden moninaisuus ja monimutkaisuus ja tutkimus on lisääntynyt entisestään. (Ganong & Coleman 2004, 22).

Suomessa uusperheitä on tutkittu pääosin laadullisin menetelmin. Viime vuosikymmeninä tutkimusta ovat tehneet muun muassa Aino Ritala-Koskinen (1993), joka on tutkinut uusperheiden kulttuurista kuvaa naisten- ja perhelehtien kirjoituksissa ja Anna-Maija Castrén (2009), aiheenaan ero-, etä- ja uusperheiden eron jälkeiset ihmissuhteet. Lisäksi uusperheistä väitöskirjatutkimuksia ovat tehneet esimerkiksi Aino Ritala-Koskinen (2001)

ja Päivi Sutinen (2005), sekä Mari Broberg (2010) ja Vuokko Malinen (2015).

Kansainvälisiä uusperhetutkimuksia ovat tehneet esimerkiksi Marilyn Coleman, Lawrence Ganong & Mark Fine (2000), Lawrence Ganong & Marilyn Coleman (2004), Lisa Doodson & David Morley (2006) ja Shannon Weaver & Marilyn Coleman (2010).

2.1.1 Parsonin perheteoria

Amerikkalaisen sosiologin, Talcott Parsonin (1902-1979), perheteoria on vaikuttanut merkittävästi sosiaalityössä vallitsevaan perhekäsitykseen. Parsons uskoi sosiaalisen toiminnan yleiseen säännönmukaisuuteen ja siihen, että siitä on mahdollista muodostaa teoreettinen esitys. Häntä pidetään uuden ajan keskeisenä perheteoreetikkona.

Teoksessa *Family, Socialization and Interaction Process* (1955) hän esittelee perheen tarkoitusta ja toimintaa yhteiskunnassa. Hänen merkittävin teoriasa on sosiaalisen toiminnan yleisistä rakentumisperusteista. Parsons esittää perheen omana toimintajärjestelmänään, jonka tulee huolehtia sille asetetuista tehtävistä. Hän käsittelee perhettä yleisellä tasolla. Hänen teoriassaan ei ole tilaa yksittäisille perhekokemuksille. (Jallinoja 2014,18-19.)

Parsonsin teorian mukaan perheen tehtävänä on lasten sosiaalistaminen yhteiskuntaan ja perheen aikuisten välisten emotionaalisten roolien toimivuus. Parsonsin mukaan aikuiset ovat osa ydinperhettä ja lapsi aloittaa yhteiskuntaan sosiaalistumisen nimenomaan ydinperheessä. (Parsons & Bales 1955,16–21.) Parsonsin mukaan ydinperhe tarjoaa lapselle paikan kehittyä psykologisesti ja sosiaalistua yhteiskuntaan. Parsonsin teoria pitää välttämättömänä avioliittoa ja sukupuoliroolien tärkeyttä perheyksikön toimivuuden kannalta. (Parsons & Bales 1955,22–26.) Parsonin mukaan perhe on tietyn tyyppinen institutionalisoitunut järjestelmä, jossa miehen rooliin kuuluu käydä töissä, kun taas naisen tulee hoitaa perhettä ja kotia. Lisäksi aikuisilla on lapsia enemmän valtaa. Parsonin teorian mukaan perhe on universaali. (Parsons & Bales 1955,16–21.)

Parsonin mukaan, huolimatta siitä, että perhe on kokenut muutoksia (avioerot ja naisten siirtyminen kodeista työelämään), perhe on palannut entiselleen, mikä osoittaa perheen universaaliuden. Perhe on saanut keskittyä hoitamaan vähäisiä tehtäviään, mikä on vahvistanut perhettä yhteiskunnallisena instituutiona. Perheen tehtävien väheneminen liittyi siihen, että perheen tehtäviä siirtyi perheestä yhteiskuntaan, näistä esimerkkeinä

mainittakoon sairaanhoito ja opetus. Perheen nähtiin erikoistuvan lasten socialisaatioon, koska perhe nähtiin tehtävään parhaana. Toisin sanoen Parsonin mukaan socialisaatiota ei voida ulkoistaa perheestä muiden instituutioiden hoidettavaksi ilman, että lapsi kärsisi siitä. (Jallinoja 2014, 20-22.)

Parsonin perheteoria sisältää myös näkemyksen suvun merkityksen heikkenemisestä, koska perheen tehtävien vähetessä sukua ei enää tarvita kuten ennen. Tämä nostaa Parsonin teoriassa keskeiseksi ydinperheen. Äiti ja isä keskittyvät hoitamaan erilaisia selkeitä tehtäviä, mikä tuottaa sukupuoliroolit. Socialisaatio puolestaan tuottaa perheen sisällä erilaisia asemia, jolloin vanhemmilla on perheessä lapsia enemmän vaikutusvaltaa. Näin ollen sukupuoli ja sukupolvi muodostavat toimintajärjestelmän perusrakenteen ydinperheelle. Parsonin teorian mukaan lapsi tarvitsee äitiä ja isää selvittääkseen pärjätäkseen laajemmassa socialisten suhteiden verkostossa. Ajattelussa äiti nähtiin symbioottisena hoivaajana ja isän rooli oli irtaannuttua lapsi perheestään ja socialistaa tämä ulkomaailmaan. Parsonin oletus oli, että perheet ovat ydinperheitä ja ihmiset toimivat perheissä rooliensa mukaisesti. (Jallinoja 2014, 24-26.)

Myöhemmin Parsonia on arvosteltu voimakkaasti hänen väitteestään ydinperheen universaaliudesta, koska se on merkinnyt pakonomaista yhdenmukaisuutta. Myös väite universaalista ydinperheestä todistettiin vääräksi tilastotietojen avulla, jotka osoittavat perheiden todellisen monimuotoisuuden. (Jallinoja 2014, 31.) Parsonin teoria perustui osin Freudilta omaksuttuun psykoseksuaaliseen kehitysvaihetehoriaan. Parsonin teorian mukaisesti, kaikesta teorian myöhemmästä kritisoinnista huolimatta, edelleen ajatellaan, että lapsi tarvitsee kasvunsa tueksi molempia vanhempiaan esimerkiksi avioerosta huolimatta. Näin ollen asiantuntijat edelleen korostavat yhteishuoltajuuden merkitystä lapsen näkökulmasta. (Jallinoja 2014, 34.)

2.1.2 Uusperhe epätäydellisenä instituutiona

Andrew Cherlin (1978) on käsitellyt uusperheitä epätäydellisenä instituutiona artikkelissaan Remarriage as an Incomplete Institution. Sosiologi Cherlinin ajatuksia on käsitelty uusperhetutkimuksessa kansainvälisesti. Cherlinin teoriassa perhe on tarjonnut socialista kontrollia koskien esimerkiksi lasten hankintaa ja kasvatusta sekä toimintaohjeita arkilämään, jotka ovat luoneet perheiden järjestyksen ja

yhteenkuuluvuuden. Nykyperhettä enimmäkseen koossa pitävät kuitenkin tunnesiteet ja keskinäiset sopimukset, ulkoa tulevaa kontrollia enemmän. Perhe itse määrittää kuka perheeseen kuuluu. Cherlin huomioi tämän muutoksen avioerojen yleistyessä. Hänen huomionsa keskittyi siihen, että uuden avioliiton solmivat erosivat ensimmäistä kertaa avioituneita enemmän. Cherlinin väittämä on, että korkea eroamisen määrä johtuu siitä, että uusperheet ovat epätäydellisiä instituutioita, kun taas ensimmäisen avioliiton käyttäytyminen on edelleen vahvasti institutionalisoitunutta. Cherlinin kysymys olikin, miksi uusperhettä hankalampi pitää yllä kuin ydinperhettä. (Cherlin 1978,634- 640.)

Cherlinin (1978, 640) huomio kiinnittyi uusperheiden monimutkaisen rakenteeseen, ja siihen, että kotitaloudet liittyivät toisiinsa. Lisäksi hän tarkasteli uusperheiden epäselviä rooleja ja perheenjäsenten välisiä suhteita sekä institutionaalisten toimintaohjeiden puutetta lain ja kielen näkökulmasta. Cherlinin havainto oli, että uusperheestä puuttuu sosiaalisia normeja ja, ettei uusperheen rooleille ollut olemassa sopivia nimityksiä ja hän uskoi sen tuottavan negatiivisen vaikutuksen perheen toimivuuden näkökulmasta. Cherlin kyseenalaisti muun muassa ”äitipuoli” sanan käytön, koska lapsella on jo oma äiti. (Cherlin 1978,640–643.) Cherlin havaitsi myös, ettei laki anna yhteiskunnallista tukea uusille liitoille tai huomaa uusperheen erityisyyttä ja monimutkaisuutta suhteessa ensimmäiseen perheeseen. (Cherlin 1978, 644.)

Cherlin teki havaintoja myös uusperheen sääntöjen, tapojen ja käytäntöjen suhteen. Hänen mukaansa haasteita ilmeni esimerkiksi siinä, millainen rooli sosiaalisella vanhemmalla oli rajojen asettajana uusperheessä suhteessa lapseen. (Cherlin 1978, 645). Cherlinin mukaan perhetutkimuksessa tulisi kiinnittää huomiota toimintaa ylläpitäviin käytäntöihin, jotka vaikuttavat perheenjäseniin. Hänen mukaansa erityisesti tulee kiinnittää huomiota siihen millaisia institutionaalisia yhteyksiä perheen ja yhteiskunnan välillä on havaittavissa suhteessa siihen, millaisia sosiaalisia normeja näistä välittyy jokapäiväiseen elämään ja valintoihin. (Cherlin 1978, 648.) Myös Cherlinin malli on saanut osakseen kritiikkiä. Uusperhettä verrattaessa ydinperheeseen, uusperhe näyttäytyy epätäydellisenä.

2.1.3 Uusperheen kehitysvaiheet

Patricia Papernow (1984) kehitti mallin uusperheen kehitysvaiheista, joka oli alun perin työväline uusperheiden kanssa työskenteleville. Hänen mallissaan uusperhe käy läpi seitsemän kehitysvaihetta, jotka sisältävät alku-, keski- ja myöhäisvaiheet. Mallia esitelleen alkuperäisen tieteellisen artikkelin nimi on *The Stepfamily Cycle: An Experiential Model of Stepfamily Development*.

Malli kuvaa vuorovaikutusta uusperheen sisällä heidän kokemustensa sekä syntyvän uusperheen näkökulmasta. Mallin tarkoitus on auttaa uusperheen jäseniä käsittelemään tunteitaan käyttäen apuna aikajärjestyksessä etenevää uusperheen kehityksellistä ajattelua. Sillä pyritään auttamaan perheenjäseniä ymmärtämään millaisia tunteita tai vaiheita uusperheen muodostumisessa olisi mahdollisesti odotettavissa. Perheet voivat edetä omassa tahdissaan vaiheesta toiseen poiketen esitetystä mallista. Perheet saattavat myös palautua takaisin edelliseen vaiheeseen, jos perheessä tapahtuu muutoksia.

Papernown (1984) malli alkaa fantasiavaiheella. Alkuvaiheessa ajatellaan, että uudet perheenjäsenet sopeutuvat toisiinsa, tulevat onnelliseksi ja rakastavat toisiaan. Aikuisilla on toive, että heidän perheensä vastaisi ydinperhettä, kun taas lasten toive on, että biologiset vanhemmat palaisivat yhteen. Tässä kohtaa lasten tulisi saada tukea omien tunteidensa käsittelyyn. Aikuiset kokevat onnea siitä, että he voivat jakaa arkea kumppanin kanssa. Uusperhe siirtyy toiseen vaiheeseen, joka on yhdenmukaistumisvaihe. Uusvanhempi yrittää hakea hyväksyntää kumppaninsa lapsilta, mutta ei saa sitä. Aikuiset alkavat huomata, että kasvatuskäytännöissä on eriävyyksiä. Negatiivisuus kasvaa perheen sisällä ja perhe voi jakautua biologisten linjojen mukaan. Kolmannessa ristiriitavaiheessa uusvanhemmat alkavat kokea muutostarvetta. Uusperheessä esiintyy kielteisiä tunteita ja alun fantasiavaiheen kuvitelmat tuhoutuvat. Tilanne johtaa usein konfliktiin lasten ja puolisojen tarpeiden välillä. Tässä vaiheessa uusperhe tarvitsee tyypillisesti ulkopuolista tukea ystävän tukea tilanteessaan, jotta he voivat edetä seuraavaan kehitysvaiheeseen. Alkuvaihe päättyy. (Papernow 1984,355–359, Raittila & Sutinen 2008,39.)

Mallin keskivaiheeseen kuuluu asioiden selvittelyvaihe, joka on neljän kehitysvaihe. Tämä vaihe on tyypillisesti riitaisa. Vaikeita tunteita ja ristiriitoja aletaan selvittää. Etenkin

uusvanhemmat kokevat vahvaa muutostarvetta. Biologiset vanhemmat saattavat puolestaan pelätä, että muutos johtaa menetykseen. Ero biologisen ja ei biologisen linjan välillä vahvistuu ja uusvanhemmat voivat kokea ulkopuolisuutta ja jäävänsä ilman tukea. Tällöin uusperheelle on tärkeää luoda rajoja ja omia rutiineja sekä ylläpitää toivoa tulevaisuuden suhteen uusperheessä. Viidennessä toiminnanvaiheessa uusperheessä pyritään löytämään ratkaisuja hankalaan tilanteeseen. Uusperheen rakenne alkaa muuttua ja yhdistyä. Tässä vaiheessa viimeistään on tärkeää luoda omat säännöt uusperheelle. Lapset saattavat edelleen vastustaa muutosta. Neuvottelut uusperheessä alkavat sujua ja tuottaa tulosta, koska perheellä alkaa olla yhteistä historiaa. (Papernow 1984, 359–360, Raittila & Sutinen 2008, 41.)

Kuudentena on uusperheen myöhäisvaihe, jossa yhteyden luominen ja uudenlaisten ratkaisujen löytäminen alkaa onnistua. Tässä vaiheessa uusperheen vanhemmat osaavat jo työskennellä hyvin yhteen ja lasten ja uusvanhemman suhde on muuttunut paremmaksi. Perhe alkaa vahvistua ja pystyy kohtaamaan vaikeuksia. Uusvanhemmat alkavat löytää roolinsa ja heillä alkaa olla kykyä ottaa koko systeemin toiminta huomioon. Seitsemäs vaihe, joka on päätösvaihe, uusperheessä on oma toimintakulttuuri ja säännöt, eikä uusperheen suhteisiin tarvitse kiinnittää enää jatkuvasti huomiota. Viimeisessä vaiheessa uusperhe on löytänyt identiteettinsä. Haastavissa kohdissa perhe saattaa edelleen palata aikaisempiin vaiheisiin, mutta edistyy vaiheissa nopeammin kuin aikaisemmin. (Papernow 1984, 360–362, Raittila & Sutinen 2008, 41.) Papernown (1984) mukaan nopeimmat uusperheet käyvät läpi uusperheen kehitysvaiheet neljässä vuodessa ja keskivertoperheet seitsemässä, mutta pisimmillään prosessi voi viedä jopa 12 vuotta aikaa. On mahdollista, ettei uusperhe saavuta lainkaan vaan perhe päättyy eroamaan. (Papernow 1984).

Papernown malli on saanut kritiikkiä osakseen, koska se on kehitelty aikana, jolloin yhteishuoltajuutta ei ollut olemassa, kuten nykyään. Malli jättää huomiotta lähes kokonaan uusperheen ulkopuoliset tekijät, kuten ex-puolisot, jotka kuitenkin saattavat vaikuttaa uusperheen toimintaa merkittävästi. (Sutinen 2005, 126–127.)

3 LÄHESTYMISTAPA JA AINEISTO

Tutkimukseni kohteena on uusperheaiheesta kirjoitettu lehtikirjoitusaineisto. Tutkin diskurssianalyysin avulla, millaisia merkityksiä uusperheisiin liitetään niistä puhuttaessa ja kirjoittaessa. Tässä tutkimuksessa diskurssista puhuttaessa tarkoitetaan kielenkäytöllä eri tilanteissa tuotettuja merkityksiä, joilla voidaan nähdä olevan yhteyksiä sosiaalisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin. Se, mitä ja miten uusperheistä lehtikirjoituksissa kirjoitetaan, vaikuttaa käsityksiin ja siihen millä tavalla uusperheisiin suhtaudutaan. Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan puheen kulttuurisia merkityssysteemejä ja tarkastelemaan niiden ilmentämää sosiaalista todellisuutta. Puhe uusperheestä kiinnostaa minua erityisesti siitä näkökulmasta, millaisia vaikutuksia perheille mahdollisesti koituu niistä puhetavoista, joilla uusperheaiheita käsitellään. Uusperheisiin kuuluu lapsia, aikuisia, ja heidän isovanhempiaan sekä muita sukulaisia. Uusperheen pärjääminen ja vointi vaikuttaa monen ihmisen elämänselämään.

3.1 Tutkimustehtävä

Minua ohjaava tutkimuskysymykseni on:

- Millaisia uusperhediskursseja (merkityksiä) uusperheistä aineistooni valituissa lehdissä rakentuu?

Aineistoani läpikäymällä etsin tekstistä merkityksiä siitä, miten uusperhe esitetään erilaisissa tilanteissa. Aineistoni on kerätty viiden vuoden ajanjaksolta, ajalta 1.1.2015 - 31.1.2020 Helsingin sanomista ja Meidän perhe -lehdestä. Tutkimukseni on laadullinen ja tutkin aihetta sosiaaliseen konstruktionismiin kytkeytyvän diskurssianalyysin menetelmällä. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto voi pelkistetyimmillään olla ilmiänsuhtaan tekstimuotoinen. Eskolan ja Suorannan (2003, 15) mukaan tutkimusaineisto voi olla olemassa tutkijasta johtuen tai yhtä hyvin tutkijaan liittymättä. Aineistona voivat toimia erilaiset haastattelut, havainnoinnit, päiväkirjat, omaelämäkerrat, kirjeet, tai muuta tarkoitusta varten tuotettu materiaali. (Eskola&Suoranta 2003, 15). Tässä tutkimuksessa kyseessä on siis tutkijasta riippumaton, luonnollinen aineisto.

Edelleen Eskolan ja Suorannan (2003, 18) mukaan laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimys aloittaa tutkimus ilman ennakko-oletuksia tutkimuksen kohteesta tai tuloksista. Laadullisessa, eli kvalitatiivisessa, tutkimuksessa puhutaankin aineistolähtöisestä analyysistä. Pelkistetyimmillään tällä viitataan siihen, että teoria rakennetaan aineistosta lähtien. Tutkijan omien, aiempien kokemusten ei tulisi vaikuttaa tutkimuksen tekemiseen ja esimerkiksi supistaa tutkimuksessa tehtäviä toimenpiteitä. Tutkijan tulee kiinnittää huomiota tutkimuskohteestaan tekemiinsä ennakko-oletuksiin ja pyrkiä välttämään niiden vaikutuksia tutkimusta tehtäessä. Olisi suotavaa, että laadullisessa analyysissä tutkija yllättyisi tai oppisi tutkimuksen edetessä. Aineiston avulla tutkija pyrkii löytämään uusia näkökulmia tutkittavaan aineistoon, ja toisaalta tavoitteena on välttää todentamasta omia ennakkokäsityksiä. (Eskola&Suoranta 2003, 19-20.)

3.2 Diskurssianalyysi lähestymistapana uusperheen kulttuurisiin merkityksiin

Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2002,18) mukaan diskurssianalyysissä ajatellaan, ettei kielenkäyttäjä paljasta automaattisesti tutkijoille millainen heidän asenteensa, elämäntilanteensa tai kulttuurinsa on. Diskurssianalyysissä ei voida todeta suoraviivaisesti miksi toimitaan tietyllä tavalla, tai miksi kulttuuri on sellainen kuin se on. Sen sijaan diskurssianalyysissä keskitytään pohtimaan miten toimijat tekevät asioita ymmärrettäväksi kielenkäytöllään. Lähtöoletus on, että saman asian voi perustella tai ymmärtää monin tavoin, joten yksiselitteistä totuutta pidetään puutteellisena. Näin ollen teoille ja ilmiöille ei nimetä syytä, vaan huomioidaan ne tavat, joilla toimijat ovat kuvanneet ilmiötä ja syitä niille ja tutkitaan niitä sellaisenaan. Sosiaalista todellisuutta pyritään ymmärtämään tätä kautta. Yleisesti käytetty tapa kielenkäytön analysoinnille on lähteä liikkeelle sen arvioimisesta, millä sanastoilla jotain kiinnostavaa aihetta aineistossa tarkastellaan. Näin päästään tarkastelemaan sitä, millaisina kielellisinä tekoina kielenkäyttö toimii. (Jokinen ym.2002,18.) Paneudun tässä tutkimuksessa siihen, miten uusperhettä tutkimusaineistossa kuvataan, sekä löytämään syitä kuvauksille ja tätä kautta ymmärtämään uusperheeseen sijoitettuja merkityksiä lehtikirjoituksissa.

Jokisen ym. (2002, 19) mukaan diskurssianalyysissä kyse on kielenkäytön tai muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimuksesta, jonka tavoitteena on analysoida tarkasti, millä tavoin sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa yhteyksissä. (Jokinen ym.2002, 19.) Wood ja Krogerin (200,10) mukaan kielen avulla, sen sanoilla ja ilmauksilla,

on useita merkityksiä. Kieltä voidaan käyttää usealla eri tavalla eri paikoissa tai tilanteissa. Kieltä käyttävät henkilöt ovat toimijoita, joilla on valta käyttää kieltä neuvotellessa, vastustaessa tai asioita uudistaessa. Diskurssintutkimuksessa on siis kyse kielen tarkastelemisesta ja havainnoimisesta sen suhteen, miten kieli toimii eri tilanteissa ja mitä kieli tekee sitä käyttävälle, kun taas myös mitä kielenkäyttäjä tekee sille. Kielen merkitykset syntyvät tilanteissa neuvotellen ja nämä merkitykset ovat ajassa muuttuvia tilanteesta riippuen. Diskurssintutkija on kiinnostunut siitä mitkä merkitykset milloinkin ovat vallalla, vähemmistössä tai kokonaan puuttuvia ja mikä tätä selittää. (Wood & Kroger 2000, 10.) Tässä tutkimuksessa tutkitaan, millaisia diskursseja lehtikirjoitusaineistosta on löydettävissä.

Jokisen ym. (2002, 22) mukaan selonteot pitävät yllä vallitsevaa kulttuuria kolmella tavalla. Ensinnä selonteot pitävät yllä tavanomaisia rakenteita, joiden noudattamista ne perustelevat. Toiseksi ne ylläpitävät diskursseja, joihin viittaavat ja kolmanneksi tuottavat monenlaisia symbolisia ja aineellisia seurauksia.

Jokinen ym. (2002, 26) jatkavat, että diskurssianalyysi on teoreettinen, väljä viitekehys, joka mahdollistaa erilaisia painotuksia ja menetelmällisiä sovelluksia tarkastelulle. Diskurssianalyysin lähtöoletus on, että kielenkäytöllä rakennetaan sosiaalista todellisuutta, olettaen, että olemassa on vierekkäisiä, toisiansa haastavia systeemejä, joilla luodaan merkityksiä. Diskurssianalyysissä oletetaan, että merkitysten olevan kontekstisidonnaista sekä toimijoiden kiinnittymistä merkityssysteemiin. Lisäksi oletus on, että diskurssianalyysissä kielenkäyttö tuottaa seurauksia. Tutkimusongelma ja -asetelma riippuvat kulloinkin siitä, kuinka merkittävässä asemassa nämä lähtökohdat ovat tutkimuksessa. Kielenkäytön avulla käytäntö, joka kuvataan ja merkityksellistetään luovat maailmaa. Kielenkäyttö järjestää ja rakentaa sekä uusintaa ja muuntaa sitä todellisuutta, jossa elämme. Kieltä käytettäessä ihmiset merkityksellistävät, eli konstruoivat kohteita, joista puhutaan ja kirjoitetaan.

Edelleen Jokisen ym. (2002, 29) mukaan, kielenkäyttö ja muu todellisuus ovat kietoutuneet toisiinsa. Näin ollen on mahdollista nähdä sekä aineelliset, että käsitteelliset asiat merkityssysteemien kautta. Merkityssysteemit rakentavat osaltaan erilaisia sosiaalisia käytäntöjä. Jokisen ym. (2016,43) mukaan merkityssysteemejä voidaan kutsua diskursseiksi tai tulkintarepertuaareiksi. Näiden kummankin tarkoitus on läheinen toisiinsa

nähdessä, niillä tarkoitetaan ehjiä, aina samoin toistuvia merkityssuhteiden systeemejä, jotka ilmenevät sosiaalisissa käytännöissä rakentaen samaan aikaan sosiaalista todellisuutta. (emt. 2016, 34.). Pietikäisen ja Mäntynen (2009, 17) mukaan kielenkäyttöön liittyvien valintojen avulla on mahdollista rakentaa todellisuutta. Kieltä käyttämällä voidaan muokata tieto- ja uskomusjärjestelmiä sekä rakentaa yhteisöllisiä identiteettejä ja ihmissuhteita. Kielellä on valtaa ja se voidaan nähdä sosiaalisesti järjestäytyneenä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 17.)

Ranskalainen filosofi Michel Foucault (1926–1984) on kehittänyt diskurssintutkimusta. Foucaultilainen tutkimussuuntaus on tietyn aikakauden ymmärrykseen perustuva ja tuo esiin laajaa historiallista perspektiiviä. Foucault on keskittynyt erityisesti tutkimaan diskursseja ja valtaa. Hänen mukaansa kielen vaihtelu on järjestynyttä ja se vaikuttaa sosiaaliseen todellisuuteen. Diskurssista puhuttaessa tarkoitetaan kulttuurisia merkityksellistämisen tapoja, jotka muokkaavat puheen kohdetta. Tästä johtuen kielenkäytössä ilmenneet diskurssit ovat sidottuja tiettyyn aikaan ja tiivistävät tiettyä ymmärrystä ympäröivästä todellisuudesta. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 25–26.) Niemisen ja Pantin (2009, 121) mukaan sillä, miten uusperheistä kirjoitetaan, on Foucaultin oppinen mukaisesti seurauksia ihmisten käsityksiin asenteisiin ja käyttäytymiseen uusperheitä kohtaan. (Nieminen ja Pantti 2009, 121).

3.3 Sosiaalinen konstruktionismi

Tässä tutkimuksessa sosiaalista konstruktionismia tarkastellaan tieteenfilosofisena ja kielifilosofisena tausta-ajatuksena uusperhediskurssien analyysille. Uusperheistä voidaan muodostaa erilaisia käsityksiä ilman, että mikään niistä vastaa sitä, millaista uusperheen sisällä on, tai millaisia kokemuksia ihmisillä uusperheissä elämisestä on. Tällaisia erilaisia merkityksenantoja ja tulkintoja niistä kutsutaan diskursseiksi. Konstruktionistisen kielikäsitteksen mukaan todellisuus on sellainen, millaisena se eri kielenkäyttötavoissa tunnustetaan. (Eskola & Suoranta 2008, 138).

Hannele Forsbergin (2014, 8) mukaan konstruktionismissa painotetaan sosiaalista todellisuutta, (eli tässä tapauksessa myös perhediskurssia), ja sen jäljittämistä millaisena tekstit ja puhe perheestä tutkimuksissa löydetään. Sosiaalista konstruktionismia ei ole mahdollista määrittää yksiselitteisesti.

Edelleen Forsbergin (2014, 125) mukaan tutkimuksellisille otteille merkityksellistä on se, että niissä korostetaan sosiaalisen todellisuuden olevan merkitysvälitteistä ja prosessinomaista, eli dynaamista. Konstruktionismissa perheelle ei oleteta tiettyä konkreettista olemusta, perhemallia (esimerkiksi ydinperhe), joka paikannettaisiin vain kotiin. Perhettä sen sijaan lähestytään erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä, kuten ihmisten välisissä kohtaamisissa merkityksensä saavana sosiaalisena todellisuutena. Oletuksena on, että käytännössä ilmenevä sosiaalinen toiminta luo, rakentaa ja merkityksellistää perhettä. Kieltä ja puhetta pidetään merkityksellisenä puhuttaessa perhetodellisuudesta. Perheen merkityksellistämisen tapojen ajatellaan kiinnittyvän historiaan ja kulttuuriin, sekä aikaan, paikkaan ja tilanteeseen. Olennaista konstruktionismissa on keskittyä tavoittamaan arjen toimijoiden teorisointia, kuin keskittyä etukäteisteorisointiin. Monimuotoisen perheen määrittelyssä analyyttinen katse tulee suunnata diskursiivisiin sosiaalisiin prosesseihin, joissa perhe saa muotonsa. Mielenkiinto on merkityksissä ja mielikuvissa sekä ideoissa, eikä niinkään konkreettisuudessa siihen liittyen mitä perheyksikön sisällä tapahtuu. Perhettä lähestytään osana merkityksistä ja kielestä rakentuvaa kollektiivista tajuntaamme. Perhe nähdään näin perheen julkituomista ihmisten arkisissa toiminnoissaan ja sosiaalisesti jaettuun perhettä koskevia merkityksiä. Tutkimisen painopisteeksi asettuu näin ollen tässä tutkimustavassa puheen (kielen) ja vuorovaikutuksen tutkimus. (Forsberg 2014, 126-128.)

3.4 Lehtikirjoitusaineisto

Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty lehtikirjoituksista, jotta saan käsityksen uusperhepuheesta kulttuurisesti tuotettuna. En pyrkinyt hahmottamaan yksittäisen ihmisen kokemusta, esimerkiksi kirjoituspyynnöllä tai haastattelemalla, vaan halusin tarkastella uusperhettä etäämmältä ja saada käsitystä millaisia merkityksiä uusperheelle annetaan. Uusperheaiheisia lehtikirjoituksia löytyi viiden vuoden tarkastelujaksolla suhteellisen vähän verrattuna omaan oletukseeni. Uusperhe-aihe ei ole jatkuvasti päivittäin tai viikoittain esiin nouseva aihe, mutta toistuu kuitenkin tarkastelujaksolla säännöllisesti valitsemisani lehdissä. Aineistoni on kerätty noin viiden vuoden ajanjaksolta, jotta saan aineistooni luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Keräämälläni aineistolla pyrin ymmärtämään mihin laajempaan yhteyteen ja tieto- tai uskomusjärjestelmään (teoriaan) kirjoitetut asiat liittyvät ja millaista kuvaa kirjoituksilla luodaan. Tutkimuksessani käytän siis luonnollista aineistoa, joka on syntynyt ilman tutkijan vaikutusta aineistoon.

Tutkin lehtikirjoitusaineistoa, jolloin mielestäni on olennaista pohtia myös median vaikutusta sosiaalisen todellisuuden ja kulttuurisen kuvan rakentumiseen. McCullaghin (2002) mukaan medialla on valtaa ja se määrittää sosiaalista todellisuutta. Hänen mukaansa media antaa suuntaa sille valikoiden, mitä ja miten se antaa tiedoksi ympäröivistä asioista ja yhteiskunnallisista tapahtumista. Tätä kautta media pääsee vaikuttamaan ihmisten käsitykseen maailmasta. Mediakäsityksiä tutkimalla on havaittu, että media keskittyy uutisissaan tyypillisesti yleisesti dramaattisiksi koettuihin elämänaiheisiin. (McCullagh 2002, 16.) Tämän vuoksi voidaan pohtia, millaisia intressejä medialla on uusperheistä kirjoitettaessa. Lehtikirjoitusaineistoa lukiessa on syytä miettiä, millaisesta näkökulmasta kirjoitus on tuotettu.

Myös Nieminen ja Pantti (2009, 120-121) kiinnittävät huomionsa mediajulkisuuden kulloisiinkin konteksteihin, joita ovat esimerkiksi julkaisu ympäristö, mediaorganisaatio ja sen toimintaperiaatteet. Lisäksi huomioon tulee ottaa kirjoittamisen erilaiset sovitut käytännöt suhteessa historiallisiin totuttuihin käytäntöihin. Mediaan tekstejä tuottavat esimerkiksi toimittajat tai henkilöt, joita he ovat haastatelleet. Joukkotiedotuksen uutiset tai muut tuotteet esitetään aina valitusta näkökulmasta esitettyinä. (Nieminen ja Pantti 2009, 120- 121).

Tämän tutkimuksen aineiston kerääminen alkoi hahmottelemalla mahdollisia lehtiä, joista uusperheaiheita saattaisi löytyä. Päädyin aloittamaan uusperhejulkaisujen etsimisen sanomalehti Helsingin Sanomien arkistosta. Helsingin Sanomat on paljon luettu, päivittäinen, tunnettu ja laajalevikkinen sanomalehti. Tunnettavuutensa vuoksi Helsingin Sanomia käytetään tietolähteenä laajasti. Helsingin Sanomat julkaisee Helsingin seudun lisäksi myös maakunnallisia uutisia. Kansallisen mediatutkimuksen (2018) mukaan Suomen suurimman painetun 7-päiväisen sanomalehden eli Helsingin Sanomien levikki oli vuonna 2018 noin 562 000 kappaletta päivässä. Helsingin Sanomilla oli myös suurin digilehden levikki 672 000 kappaleellaan vuonna 2018. (KMT2018.) Tässä tutkimuksessa käytän Helsingin Sanomista jatkossa lyhennettä HS.

Käynnistin aineiston etsimisen HS:n arkistossa, jonne on pääsy digitaalisesti. Laitoin hakusanaksi "uusperhe". Rastitin haussa kohdan "osuvien ensin", jolloin haku ilmoitti uusperheaiheisia tekstejä löytyneen yli 50 kirjoitusta. Hakukone ei ilmoita ylintä määrää löytyneille teksteille, mutta silmämääräisesti tarjottuja tekstejä löytyi kymmenittäin. Luin

hakukoneen ehdottamia tekstejä läpi mikä osoitti, että vaikka uusperhe-sana löytyi tekstin sisältä, ei teksti välttämättä ollut uusperheestä kertova, jolloin tekstiä ei voinut valita aineistoon. Mikäli myös tekstin sisältö vastasi uusperheaiheeseen, valitsin tekstin mukaan aineistoon. Joissakin teksteissä jo otsikko kertoi, että teksti käsittelee uusperhettä, toisaalta aineistoon löytyi myös tekstejä, joiden otsikosta ei voinut päätellä tekstin sisältöä. Arkistohaun lisäksi käytin apuna Google-hakukonetta varmistamaan, että olen löytänyt saatavilla olevat kirjoitukset Helsingin Sanomista. Googlen kautta löysin samat artikkelit kuin HS:n hakukoneella, mikä vahvisti käsitystäni siitä, että olin löytänyt aiheesta kirjoitetut julkaisut. Tekstejä löytyi olettamaani vähemmän ja jätti aineiston turhan suppeaksi. Tämä johti siihen, että päätin laajentaa aineiston hakua myös toiseen lehteen.

Meidän perhe -lehden valikoin aineistoon, koska nimensä mukaisesti lehti käsittelee perheeseen liittyviä aiheita, ja yhtenä näistä myös uusperhettä. Meidän Perhe -lehti ilmestyy kuukausittain ja on suunnattu vanhemmille. Lehti kuvaa nettisivuillaan olevansa Suomen suurin perhelehti, joka kattaa jutuissaan vanhemmuuden vaiheet taaperoista teini-ikään. Lehti kuvaa tarjoavansa tuoreimman, tutkitun tiedon lapsen kasvusta ja myönteisestä kasvatuksesta, aitoa vertaistukea (vanhemmuuteen) sekä ratkaisuja perhe-elämän käännteisiin. Lehteä julkaisee Sanoma Media Finland oy. (Meidän perhe, 2019.) Kansallisen mediatutkimuksen (2018) mukaan Meidän perhe -lehden painetun lehden lukijamäärä oli 50 000 lukijaa vuodessa vuonna 2018. Kun mukaan laskettiin myös digilehti, oli kokonaistavoittavuus 150 000. Näin ollen Meidän perhe -lehti on Suomessa eniten luettu perhelehti, mikä vaikutti siihen, että valitsin juuri tämän perhelehden. (KMT2018.) Meidän perhe -lehdestä löysin niin ikään hakukoneen, jonka avulla sain etsittyä uusperheeseen liittyviä tekstejä. Jatkossa käytän tässä tutkimuksessa Meidän perhe -lehdestä lyhennettä MP.

Selasin MP-lehtiä digitaalisessa muodossa ja hakukoneen avulla. Rajasin haun viiteen vuoteen. Yhdistettyäni löytämäni HS:n ja MP:n tekstiaineiston, niistä löytyi toistuvia teemoja ja tyyppejä, jolloin katsoin, että aineistoa oli tarpeeksi. Kyseessä on kaksi hyvin gerityyppistä tekstiaineistoa. HS kirjoittaa kaikenlaisista aiheista, kun taas MP keskittyy vain perhe-aiheisiin, ja kertoo myös keskittyvänsä myönteisiin asioihin perhe-elämässä.

3.5 Tekstin käsittely ja luonne

Aineistossani on yhteensä 28 lehtikirjoitusta. Aineistoon on kerätty Helsingin sanomista ja Meidän perhe-lehdestä kaikki tarkastelu ajanjaksona 1.1.2015 - 31.1.2020 julkaistut kirjoitukset, joissa käsitellään uusperhettä mistä tahansa näkökulmasta. Tekstit ovat lyhimmillään yhden sivun mittaisia ja pisin teksti on seitsemän sivua pitkä. Keskimääräinen tekstin pituus on muutama sivu. Huomioitavaa, on, ettei suhteellisen pitkällä tarkastelujaksolla ollut löydettävissä tämän enempää uusperheaiheisia lehtikirjoituksia. Olen tehnyt parhaani löytääkseni kaikki tällä ajalla julkaistut tekstit näistä kahdesta valitsemistani lehdestä. Lehtikirjoitusten pituutta lisäsivät joissakin tapauksissa myös teksteissä käytetyt valokuvat.

Taulukko 1. Tekstiaineistojen määrät julkaisuajankohdat vuosittain

	tammi	helmi	maalis	huhti	touko	kesä	heinä	elo	syys	loka	marras	joulu
2020	MP											
2019			MP	2x HS, MP		HS			HS		MP	
2018			MP +HS	MP		HS	MP	MP			MP	
2017							MP			HS	HS	
2016		HS	HS		HS			MP	MP		HS	HS
2015	2x HS	MP							2x HS			

Taulukon vasemmassa laidassa, ensimmäisessä sarakkeessa on vuodet, jolloin lehti on julkaistu. Ylimmässä sarakkeessa lukusuunnassa on kuukaudet tammikuusta-joulukuuhun. Merkintä MP tarkoittaa Meidän perhe -lehteä ja HS Helsingin Sanomia.

Taulukko kertoo aineiston määrästä ja painotuksista lehtien välillä. HS on julkaissut tekstejä MP lehteä enemmän. Toisaalta HS ilmestyy päivittäin, kun taas MP lehti kerran kuussa. Taulukosta voi havaita, että tarkastelujaksolla uusperheaiheesta on kirjoitettu

kummassakin lehdessä suhteellisen säännöllisesti, vuosittain. Vähiten aihe on ollut esillä kokonaista vuotta katsottaessa vuonna 2017. Taulukko ei paljasta minkäänlaista rykelmää teksteissä, vaan voidaan todeta, että uusperheaihe esiintyy harvakseltaan ja suhteellisen säännöllisesti lehtikirjoituksissa. Eniten aiheesta on kirjoitettu huhtikuussa 2019, jolloin HS julkaisi aiheesta kaksi tekstiä ja MP yhden.

Aineistoni teksteissä kuvataan hyvin erilaisia uusperheen kokoonpanoja. Teksteissä kerrotaan aikuisista, jonka puolisollla oli lapsi tai lapsia ennen yhteiselämän aloittamista. Aineistossa kerrotaan myös sellaisista uusperheistä, joissa kummallakin aikuisella oli lapsia edellisistä liitoista. Näihin perheisiin aineistossa syntyi voittopuolisesti myös yhteinen lapsi tai lapsia. Yhdessä tekstissä nuori oli yrittänyt asua ensin äidin, että myöhemmin isänsä uusperheessä, mutta tilanne oli johtanut huostaanottoon, jolloin nuoren asuminen siirtyi laitokseen. Aineistossa oli myös sellaisten perheiden tarinoita, jotka eivät jatkuneet, vaan uusperhe oli hajonnut eroon.

Aineisto tekee näkyväksi ex-puolisoiden vaikutuksen uusperheeseen, monenlaisista tunteita, oman paikan löytämisen vaikeutta uusperheessä aikuisen ja lapsen näkökulmasta, kahden eri kodin sääntöjä, kuvauksia vuoroasumisesta, puhetta roolin löytämisen vaikeudesta, toisten perheiden aikataulujen vaikutuksesta uusperheiden elämään, uusperheen muodostumisesta ja lain ja taloudellisten asioiden vaikutuksesta uusperheeseen liittyen.

Aineistoni tekstien puheenvuorot ovat pääsääntöisesti aikuisen kertomia. Jos lasten kokemuksia sivutaan, kertojana on edelleen kuitenkin aikuinen. Kahdessa tekstissä kertojana on aikuinen, joka muistelee kokemustaan lapsena eletystä elämästä uusperheessä. Teksteissä on myös asiantuntijoiden puheenvuoroja. Näitä asiantuntijoita ovat esimerkiksi sosiaalityöntekijä, psykologi, psykoterapeutit ja Uusperheiden liiton puheenjohtaja. Osa teksteistä sijoittuu artikkelin kirjoitushetkeen, mutta osassa tapahtumia muistellaan. Tästä esimerkkinä teksti, jossa entinen äitipuoli kertoo uusperheestä ennen sen eroa. Joissakin jutuissa kerrotaan nykyhetkestä tai tuodaan esiin millaisten vaiheiden kautta nykyhetkeen on päästy.

Aineistoni teksti on kieliasultaan selkeää ja todennäköisesti oikoluettua, koska kyseessä on lehtikirjoitustekstit. Tämän vuoksi on mahdollista, että alkuperäisen kertojan

persoonallisuus ja oma puhumisen tyyli on saattanut jäädä tekstistä pois. Tekstit sisältävät osin sitaatteja, jolloin tekstiin tulee sävyjä puhekielestä ja kerrontatavasta. Analysoimani aineisto sisältää monia eri tasoja, mutta keskeisesti teksteistä nousi esiin toistuvia teemoja ja samankaltaisuuksia. Aineisto on kerätty lehtikirjoituksista, joten kirjoittaja on vastannut haastattelun aikana toimittajan antamiin kysymyksiin. Näin ollen en ole voinut vaikuttaa siihen, mitä tarinan kertojilta on kysytty. Katson saaneeni aineistooni näyttöön uusperheen kulttuurisesta merkityksestä. Kuten edellä mainitsin, lehtikirjoitusaineistossani on tekstin lisäksi myös kuvia. Vaikka kuvien voidaan nähdä liittyvän joissakin tapauksissa kiinteästi siihen, miten merkityssysteemit rakentuvat, tässä tutkimuksessa ne on jätetty analyysin ulkopuolelle. Tutkimus keskittyy teksteissä käytettyyn kieleen ja sen luomiin merkityksiin.

Aineistoni tekstit on kerätty lehtikirjoituksista ja kirjoittajina ovat toimittajat tai joissakin tapauksissa esimerkiksi äitipuoli itse. Artikkelit käsittelevät yksittäisiä kertomuksia uusperhe-elämästä uusperheen jäsenten äänellä, sisältävät asiantuntijoiden puheenvuoroja sekä toimittajan itsensä valitsemissä näkökulmia uusperheistä puhuttaessa. Aineistoni on kerätty julkaistuista lehdistä, joten tarvetta aineiston anonymisoinnille ei ollut. Lisäksi lehtikirjoituksissa on mainittu, jos anonymisointia on tehty ennen kirjoituksen julkaisua. Tässä tilanteessa aineistoa voidaan käyttää ilman rajoituksia, kuitenkin aineistoa kunnioittaen.

Aineistossani näkyy, että uusperheeseen liittyvä terminologia vaikuttaa olevan vakiintumatonta. Aineistossani puhutaan äitipuolista, isäpuolista, puolisisaruksista, bonuslapsista, bonusisovanhemmista, existä ja nyxistä. Tässä tutkielmassa käytän termejä isäpuoli ja äitipuoli, puhuttaessa vanhemman kumppanista selkiyttämään uusperhekuviota, johon aineistoteksteissä viitataan. Selkiyttämisen vuoksi käytän myös tässä yhteydessä termejä siskopuoli ja velipuoli, vaikka käyttämäni sanat ovat latautuneita. Aineistossa on esimerkiksi kohta, jossa erikseen mainitaan, että sisko on kokonainen, ei puolikas, mutta olen silti laittanut sulkeisiin ”siskopuoli”, jotta tekstistä selviää missä suhteessa puhujat ovat toisiinsa nähden. Valinta tässä tutkielmassa perustuu siihen, että puoli-nimityksiä käytetään aineistossani eniten perheverkostoa määrittäessä. Käytän tässä työssä myös nimitystä sosiaalinen vanhempi tai uusvanhempi jolla viitataan uusperheen vanhempaan, joka ei ole lapselle sukua, vaan on tullut uusperheeseen lapsen vanhemman kautta. Exästä puhuttaessa viitataan entiseen puolisoon ja nyxillä tarkoitetaan nykyistä puolisoa. Suomen Uusperheiden Liitto ry ja Kielitoimisto suosittelivat käytettäväksi

uusperhe-termiä vanhahtavan uusioperhe-termin sijaan (Suomen uusperheiden liitto 2020). Käytän siis tässä tutkimuksessa termiä uusperhe.

Aineisoa analysoitaessa käytän lainauksia aineistostani. Näytteiden tarkoitus on antaa lukijalle selkeä käsitys aineiston laadusta ja pitää lukija mukana aineiston käsittelyssä. Esitän lainauksen sisennettynä, vasemmasta reunasta katsottuna ja kursivoituna. Lainauksen perään laitan lähdemerkinnän sulkeisiin. Alkuperäisestä kirjoituksesta pois jätetyt kohdat lainauksien keskeltä on merkitty kahdella viivalla (--). Hakasulkeissa [] olevat tekstikohdat ovat tekemiäni täsmennyksiä. Lisäksi lainauksista on tarpeen mukaan hävitetty kirjoituksissa mainitut nimitiedot ja ne on korvattu muulla ilmaisulla, joka kuvaa nimeä paremmin missä roolissa henkilö on haastattelussa, kuten esimerkiksi isäpuoli tai äitipuoli. Joissakin kohdissa olen myös nähnyt perusteltuna jättää nimen näkyviin.

3.6 Aineiston analysointiperiaatteet

Käytän tutkielmassani luonnollista aineistoa. Tieteellisessä tutkimuksessa on käytössä useita eri aineistonkeruutapoja, joista tutkija valitsee oman tutkimuksen kannalta sopivimman. Tämän tutkimuksen aineistosta löytyy jonkin verran ajallista siirtymää uusperheen alkuaajoista nykyhetkeen. Tosin muistelu osoittaa, että uusperhe on myöhemmin purkaantunut, jolloin uusperheen kehittymistä ei voi seurata tässä aineistossa. Kanasen (2014,91) mukaan tekstiaineistosta mielenkiintoisen tekee myös ne asiat, joita dokumentteihin ei ole kirjoitettu. Pohdittavaksi jää niiden asioiden merkitys, joita ei mainita, ja on mahdollista, että ulkopuolelle jätettyjen asioiden merkitys saattaakin olla mainittuja asioita merkityksellisempiä. (Kananen 2014, 91.) Aineistoa analysoitaessa huomiota on kiinnitetty myös siihen kuka puheenvuoroja aineistossa käyttää.

Tarkastelen aineistooni peilaten, millaisia diskursseja uusperheestä lehtikirjoitusten valossa rakentuu. Kulttuurinen kuva rakentuu suhteessa siihen, miten ja millaisilla aiheilla uusperhettä lehtikirjoituksissa käsitellään. Kyse ei ole niinkään siitä, miten asiat tekstien taustalla ovat, vaan millaista diskurssia teksteissä rakennetaan. Diskurssit alkoivat hahmottua lukemalla aineistoni toistuvasti läpi. Kiinnitin huomioni siihen, millaisilla sanoilla ja sanastoilla uusperheaihetta aineistoissani käsitellään ja kuka puhujana oli. Keskityin tarkastelemaan millaisia merkityksiä uusperhe tätä kautta saa. Lopuksi siirryin edelleen pohtimaan, millaiseksi uusperhe muodostuu teksteissä.

Aineistossani usein toistuvia sanoja olivat esimerkiksi mustasukkaisuus, ex(-puoliso), aikataulut, ristiriita, ulkopuolisuus, syyllisyys, säännöt, rajat, parisuhde, kateus, rooli, sopeutuminen, (paha) äitipuoli, haasteet, riski, ero ja epätasa-arvo. Löysin tekstistä toistuvia teemoja ja säännönmukaisuuksia. Uusperhe näyttäytyy ja asemoituu diskurssin mukaan esimerkiksi kohonneeseen eroriskiin uusperheessä, roolihämmennykseen, juridisiin puutteisiin uusperheen kohdalla sekä erilaisiin tunteisiin, mahdollisuuksiin ja tulevaisuuteen.

3.7 Eettisyys ja luotettavuus aineiston käsittelyssä

Tutkimusta tehtäessä eettistä näkökulmaa tulee pohtia monelta eri kantilta. Tutkijan omat kokemukset tai oletukset uusperheestä eivät saisi heijastua tutkimuksen tekemiseen ja vaan tutkijan tulisi saada pidettyä aiheeseen tarvittava etäisyys. Turtiaisen ja Östmanin (2013, 61) mukaan tutkijalla on aina ennakkokäsityksiä jo tutkimusaiheen valinnan suhteen. Tutkijan tulisikin olla tarkkana kun, etteivät kysymykset ole johdattelevia. Tutkijan tulisi aina tarkoin selvittää oma suhteensa tutkittavaan kohteeseen, ennakkokäsityksen, kokemukset ja oletuksensa. (Turtiainen & Östman 2013,61.) Tutkimuksessani käytin valmista lehtiaineistoa, jolloin en ole voinut johdatella haastateltavia uusperheaihetta käsitellessäni. Toisaalta tällä tavalla kerätty aineisto ei välttämättä anna tarpeeksi syvää käsitystä tutkimusaiheestani, vaan vaarana on, että aineisto jää pintatasolle. En ole voinut tehdä haastateltaville tarkentavia kysymyksiä, vaikka olisin halunnut. Olen valinnut käyttämään lehtikirjoitusaineistoa, jolloin pohdittavaksi jää myös mikä on mahtanut olla kirjoittamisen näkökulma ja motiivi uusperheaineiselle lehtikirjoitukselle. Esimerkiksi onko toimittajalla ollut aiheeseen henkilökohtainen motiivi vai onko ohjeistus jutun tekemiselle tullut esimieheltä vai onko aihe noussut esiin ilmiönä, josta on hyvä kirjoittaa. Lehtikirjoitusten taustalla saattaa olla myös taloudellisia intressejä. Sillä mistä lähtökohdista teksti on kirjoitettu, voi olla vaikutuksia siihen, mitä haastateltavilta on kysytty tai millaiseksi tekstin sisältö on muodostunut.

Aineistoni lehdistä on olemassa sekä painetut lehdet, että digipainokset, joissa tekstisisällöt ovat digitaalisessa muodossa. Keräsin tämän tutkimuksen aineiston verkkolehdistä. Turtiainen&Östman (2013, 50-51) kirjoittavat, että ensimmäisenä eettisenä periaatteena verkkolähteiden käytössä voidaan pitää sitä, että tutkittava on tietoinen antanut suostumuksensa antamansa tiedon käyttämiseen. Kirjoittajien mukaan tutkijan

tulisi ottaa huomioon verkossa saamansa tiedon arkaluonteisuus tai kuinka julkisia annettut tiedot ovat tarkoitettu olevan. Helsingin sanomien ja Meidän perhe -lehdistä kerätty aineisto on kaikille avoin ja käytettävissä, joten en tarvitse tutkimuslupaa aineiston käyttämiseen.

Aineistossani tekstin pohjalta ei voi päätellä, keitä henkilöt haastattelun taustalla ovat. Aineistossani on myös tekstejä, jossa kerrotaan, että haastateltavat eivät esiinny omilla nimillään suojatakseen itseään tai läheisiään, jolloin anonymisointi on tehty jo ennen tekstin julkaisua lehdessä. Toisaalta aineistossani on myös juttuja, joissa haastatteluun osallistuneet ovat esiintyneet omalla nimellään joko yksityishenkilönä tai asiantuntijaroolissa. Mielestäni aineistoissani esiintyvät henkilöt ovat tehneet tietoisien valinnan asettua julkisen tarkastelun kohteeksi julkaistavissa lehdissä suostuessaan lehtihaastatteluun. Tokikaan he eivät ole voineet tietää, että heistä kirjoitettu lehtijuttu päätyy myöhemmin tutkimuksen aineistoon. Tutkimusta tehtäessä on tärkeää ottaa huomioon, onko tutkimusaihe perusteltu ja voiko tutkimukseen osallistuneelle tulla jonkinlaista haittaa siitä, että käytän lehtikirjoituksia tutkimusaineistonani.

Aineiston analyysivaiheessa olen kiinnittänyt erityisesti huomiota siihen, että käsittelen aihetta hienovaraisesti. Perheeseen liittyviä aiheita pidetään yleisesti yksityisinä ja uusperhekuvioihin liittyy tyypillisesti suuria tunteita. Uusperheaiheeseen liittyy myös tabuja, jolloin uusperheaiheiden käsittelyssä tulee olla erityisen sensitiivinen. Ajattelen kuitenkin, että on jopa eettisesti kannattavaa tutkia, millaisessa valossa ja miten uusperheistä puhutaan ja kirjoitetaan, jotta uusperheiden ääni saadaan kuuluviin. Olen valikoinut mahdollisimman suurilevikkisiä lehtiä, jotta aineistostani saatuja tuloksia voitaisiin yleistää ja pitää luotettavina. Aineistoani lukiessa havaitsin, että aineistossani puheenvuoroja saivat pääosin aikuiset. On eettisesti kannattavaa pohtia myös muuttuisiko kertomus, jos lehtikirjoituksia olisi löytynyt enemmän esimerkiksi lapsen äänellä.

Kiviniemen (2001, 82) mukaan tutkimuksen huolellinen raportointi antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida, voidaanko tutkijan esittämään käsitystä pitää lukijan näkökulmasta uskottavana. Pertti Alasuutarin (2011) mukaan laadulliselle aineistolle tyypillistä on rikas ilmaisu, kerroksellisuus ja monisäikeisyys. Laadullinen aineisto esittää tutkimuksen kohteena olevan aineiston kieltä ja kulttuuria, ja huomioon tulee ottaa, ettei tutkimuksessa tehtyjä havaintoja voi laajentaa yleistyksiksi. (Alasuutari 2011, 84–88.) Tätä

tutkimusta lukiessa on syytä ottaa huomioon, että lehtikirjoitusaineisto ei kerro koko totuutta uusperheiden elämästä.

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan oleellista tutkimusta tehtäessä on pohtia, saadaanko tutkimuksessa vastauksia esitettyyn tutkimuskysymykseen. Heidän mukaansa se, voidaanko tutkimista pitää luotettavana, on suorassa yhteydessä hyvänä pidettyjen tieteellisten käytäntöjen seuraamisesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 150). Tässä tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota viittauskäytäntöjen oikeellisuuteen ja raportoinnissa on pyritty tarkkuuteen ja yksityiskohtaisuuteen.

4 DISKURSSIT LEHTIKIRJOITUSAINEISTOSSANI

Aineistosta löytämäni diskurssit ovat ongelmadiskurssi ja onnellisuusdiskurssi, jotka ovat vastadiskurssit toisilleen, mikä auttaa tarkastelemaan merkityssysteemien suhdetta toisiinsa nähden. Selkeästi vallitseva diskurssi aineistossani on ongelmadiskurssi. Löytämäni kahta diskurssia olen pilkkonut pienempiin osiin, repertuaareihin, jotka kuitenkin kuuluvat näiden kahden diskurssin sisälle. Löytämäni repertuaarit aineistossani ovat roolirepertuaari, tunnerepertuaari, uhkakuvarerepertuaari, parirepertuaari ja suhderepertuaari. Esimerkkejä diskurssien merkityksenannoista löytyy aineistosta runsaasti. Merkityksenannot toistuvat ja ovat yleisiä.

4.1 Ongelmadiskurssi

Ongelmadiskurssissa uusperheen ongelmat paikallistuvat perheen monimuotoisuuteen, ja siinä siihen, että uusperhe jakaantuu moniin ruokakuntiin sekä myös eronneiden puolisoitten välille. Ongelmia näyttävät tuottavan oman paikan ja roolin löytämisen vaikeus uusperheessä, sekä erilaiset tunteet ja vaikeus niiden käsittelemisessä. Uusperhe nähdään aineistossani ajoittain vajavaisena, epätäydellisenä ja ex-puolison vaikutus näyttäytyy kaikissa repertuaareissa uhkakuvana. Ongelmadiskurssi heijastaa joiltakin osin myös lainsäädännön puutetta uusperheissä. Aineistoni pohjalta kokemus ulkopuolisuudesta uusperheessä on toistuva. Useissa aineistonäytteiden otsikossa

esitetään lähtöoletus, että uusperheestä puuttuu jotakin. Ongelmadiskurssi ohjaa ajattelemaan, että uusperhe on jollakin tavalla vaillinainen ja ongelmainen.

Ongelmadiskurssi uusperheestä toistuu lehtikirjoituksissa jo otsikoiden tasolla:

Uusperheestä voi puuttua oikeat sanat (MP 1/2020)

Uusi perhe, uudet ongelmat (HS 1.3.2016)

Uusperheissä muutetaan liian nopeasti yhteen, sanoo asiantuntija – HS etsi neuvot yleisimpiin uusperheiden ongelmatilanteisiin (HS 23.4.2019)

Uusperheissä parisuhdetta vaikeuttavat mustasukkaisuus ja ulkopuolisuus – tutkijan mukaan apu keskittyy liikaa ydinperheisiin (HS 1.9.2015)

Uusperheen vanhemmat saattavat suosia yhtä lasta tajuamattaan (HS 24.9.2015)

Uusperheverkostossa loma-ajankohtaasi voi vaikuttaa ihminen, jota et ole koskaan tavannut: ”Hyvin helposti käy niin, että samassa tasossa on jo neljä perhettä vierekkäin” (HS 4.6.2019)

Vanhemmat erosivat, kun Terhi oli yksivuotias, ja lopulta hän lensi ulos molempien kotoa – uusperheen ulkopuolisuus tarkoitti Terhille huostaanottoa (HS 7.6.2018)

Kay Pasleyn ja Michelle Leen (2010, 235) mukaan voidaan todeta, että uusperheessä eläminen luo suuremman riskin negatiivisille seurauksille kuin ydinperheessä eläminen, koska esimerkiksi avioeroriski on kohonnut toisissa liitoissa verraten ensimmäisiin liittoihin. Heidän mukaansa haasteista uusperheissä luo esimerkiksi se, että uusperheisiin liittyvät perheenjäsenet tuovat mukanaan rutiineja, rituaaleja ja käytösmalleja, jotka jatkuvat uusperheessä. Nämä voivat poiketa toisen perheenjäsenen malleista, mikä aiheuttaa ongelmallisia tunteita ja monenlaisia haasteita uusperheessä. Tämän vuoksi uusperheeseen pitäisi luoda omia sääntöjä ja uusi toimintakulttuuri, sekä rajanvetoa edellisiin perheisiin. (Pasley&Lee, 2010, 235-239.)

Castrenin (2009a, 125) mukaan biologisen vanhemmuuden tukeminen uusperheessä murentaa uusperheenkokoonpanon kiinteyttä, koska lastenkasvatuksessa mukaan tulevat myös uusvanhemmat, joiden välit saattavat joissakin tapauksissa olla tulehtuneet. Uusperheen toteuttaminen edellyttäisi sidosten korvaamista, mikä taas sotii vastaan

lapsen oikeutta biologisten suhteiden vaalimista kohtaan. Näin ollen ei ole realistista odottaa, että uusperheessä syntyisi vastaavia lojaliteettisuhteita kuin ydinperheessä ja lapsella on oikeus pitää yllä lojaliteettisidostaan eri perheessä asuvaan vanhempansa. Niin kauan, kun lapsella tai vanhemmalla on lojaliteettisidoksia uusperheen ulkopuolelle, ei ”meidän perhettä” ole sellaisenaan, kuin meistä puhuttaessa tarkoitetaan, kun siihen liittyy myös ”meidän” ulkopuolisia. Eron jälkeen uusperhesuhteissa haasteena näkyy edelleen lähtökohtainen sovittamattomuus suomalaiseen sukulaisuusjärjestelmään. (Castren 2009a, 125-126.)

4.1.1 Roolirepertuaari

Analyysin pohjalta tässä tutkimuksessa ensimmäistä diskurssin alle sijoittuvaa lukua kutsutaan roolirepertuaariksi. Repertuaarissa piirtyy kuva uusperheiden jäsenistä, joilla vaikuttaa olevan haasteita oman roolinsa löytämiseksi. Tärkeä piirre tässä repertuaarissa on, että erilaisten roolien välillä näytetään tasapainoilevan ja yrityksistä huolimatta roolit näyttävät epäselvinä. Repertuaari paljastaa toive siitä, että perheen asioista tulisi voida päättää uusperheen sisällä. Se, että puoliso neuvottelee lasten asioista ex-puolisonsa kanssa, joka on myös lapsen toinen vanhempi, hämmentää ja vaikeuttaa uusvanhemman roolin löytämistä. Roolirepertuaari tuo esiin myös uusperheeseen liittyvää myytistöä ja vanhemmuuteen yleisesti liitettyjä odotuksia.

Roolirepertuaarin myötä herää kysymys siitä, kuinka uusvanhempi mahtuu biologisen vanhemmuuden rinnalle. Roolirepertuaari nostaa esiin käsityksen oikeutuksesta vanhemmuuteen lasten luomisen ja synnyttämisen kautta, enemmän kuin liittymällä uusperheeseen. Diskurssin keskiössä on käsitys siitä, että biologinen vanhemmuus on ainutkertaista ja vahvaa, jolloin lasten asioista päättäminen oikeutetaan pysymään biologisella vanhemmalla, jota myös lainsäädäntö suurilta osin tukee.

Pikkuhiljaa ongelmaksi muodostuu oma epävarmuuteni, sillä minun on vaikea löytää paikkaani uudessa suhteessa (--). Suunnitelmia on mahdoton tehdä, ilman, että minulle ventovieraat ihmiset ottavat niihin osaa. (MP 9/2019 – Minusta tuli äitipuoli.)

Sutisen (2005:15) mukaan uusvanhempien rooliepäselvyys on riippuvainen monesta tekijästä, kuten esimerkiksi uusvanhemman sukupuolesta tai siitä, kuinka paljon biologinen vanhempi on mukana lapsen elämässä, lapsen asuinpaikasta ja siitä, kuinka paljon lapsi viettää aikaa uusperheessä. Lisäksi uusperheen rakenne ja se kuinka kauan uusperhe on elänyt yhdessä, vaikuttavat. Mitä nuorempi lapsi on, sitä helpompi hänen voi olla hyväksyä uusvanhempi. Äitipuolen asema ei ole sosiaalisesti yhtä hyväksytty kuin isäpuolen asema. Äitipuolen rooliin heijastetaan edelleen isäpuolia enemmän odotuksia. Rooliepäselvyyttä voi aiheutua, mikäli lapsella on toisessa taloudessa asuva biologinen vanhempi, joka ottaa saa lapsen arkielämään säännöllisesti. Lapsen asuinpaikalla on merkitystä, sillä sosiaalisen vanhemman rooli suhteessa etälapsiin on usein mutkikkaampi kuin lähilasten suhteen. Yhtenä vaikuttavana tekijänä sosiaalisen vanhemman rooliin on aika. Uusperheen roolit muuttuvat selkeämmiksi ajan kuluessa. (Sutinen 2005, 16.)

Lapset reagoivat uuteen perhetilanteeseen oman persoonansa mukaisesti ja niillä eväillä, joita vanhemmiltaan saavat. Aikuisellekin oman roolin ja paikan löytäminen on yllättävän vaikeaa. Kuviota ei helpota se, että aikuisia uusperheessä on paljon – kesäloman ajankohtaan voivat vaikuttaa vaikka puolison exän nyxän lomapäivät. (MP 4/2019 – Puh, pah pelistä pois)

Aineistonäytteen perusteella roolin löytämisen vaikeuteen näyttää vaikuttavan se, kuka perheessä saa puheenvuoron tai tulee kuulluksi ja ketkä uusperheen monimutkaisessa yhtälössä saa päättää asioista. Perhevapaat ja vuosilomat sovitaan biologisten vanhempien aikataulujen mukaan. Uusvanhemman loma-ajankohtaa ei tarvitse ottaa (lain mukaan) huomioon, ellei niin haluta tehdä.

Sutisen (2005,25) mukaan, nykyään uusperheessä äiti- tai isäpuoli tulee perheeseen ”lisävanhemmaksi” edellisten vanhempien rinnalle. Tutkijoiden mukaan se, että biologinen vanhempi jää perhepiiriin, koska hänen kanssaan neuvotellaan lapsiin liittyvistä asioista, saa uusperheeseen tulleen vanhemman miettimään omaa rooliaan ja joutuu rooliristiriitaan asiassa. Uusperheiden rooleja on tutkittu hiljalleen enenevässä määrin. Silti havaittavissa on sellaisia alueita, joita on tutkittu vähän tai ne ovat tutkimatta kokonaan. (Sutisen 2005, 25.)

Sutisen (2005,13) mukaan roolikäsittien käyttö vaihtelee teorioittain. Perusoletus on, että roolit ovat ihmisten käyttäytymiskaavoja ja joukkona käsitettynä henkilöt omaavat yhteisen identiteetin. Roolit ovat tiedostettavissa ja ihmiset kokevat usein rooliodotuksia. Roolit on rakennettu sosiaalisiin systeemeihin. Yhteiskuntaan osallistuminen vaatii tiettyjen roolien omaksumista. (Sutinen 2005, 13.) Edelleen Sutisen (2005,24) mukaan yhteiskunnan perhemallien muutokset, perityt roolit ja asemat muuttuvat. Entiset roolit ja toimintamallit eivät ole enää toimivia. Tämä aiheuttaa epävarmuutta asemassa ja roolissa, joka taas voi johtaa pettymyksiin ja epävarmuuteen ihmissuhteissa. (Sutinen 2005, 24.)

Aikuisten roolihämmennyksellä voi olla ratkaiseva negatiivinen merkitys uusperheen kannalta. Jos uusperheen sosiaalinen vanhempi ei pysy olemaan tasapuolinen, voi sillä olla merkittäviä seurauksia uussisarussuhteille. Aineistossa kirjoitetaan myös Väestöliiton tekemästä tutkimuksesta, joka liittyy laajaan Sukupolvien ketju- tutkimushankkeeseen. Väestöliiton tutkija kertoo aineistonäytteessä:

Jos lapset kokevat, että yhtä tai osaa lapsista suositaan, se tuo kitkaa sisarusten välille. Jos he kokevat, että kohtelu on tasapuolista, lasten välit ovat läheisemmät. (--) Sisarusten väleihin vaikuttaa tutkimuksen mukaan eniten kokemus äidin käytöksestä. Uusperheissä lapset kokevat useammin kuin muissa perheissä, että äiti tai äitipuoli suosii jotakuta lasta. (--) Pelkkä kokemus epätasa-arvosta riittää. Se voi näkyä käytösoireina lapsuudessa ja häiriökäyttäytymisenä nuoruudessa (--) Jos äiti saa lapsia uuden puolison kanssa, konfliktit äidin ja aiemmasta liitosta olevan lapsen välillä lisääntyvät enemmän kuin ydinperheissä, joihin syntyy kokosisaruksia. (HS 24.9.2015 – Uusperheen vanhemmat saattavat suosia yhtä lasta tajuamattaan)

Roolirepertuaarissa paljastuu käsitys siitä, että äitipuolet ovat lähtökohtaisesti edelleen ”pahoja”. Väitettä aineistonäytteessä tukee se, että kyseessä on tutkimustulos. Uusperheen päälle asetetaan uskomus, jossa uusperheessä pitäisi osata huolehtia omista rajoista ja päättää ketä perheeseen kuuluu, vaikka tiedossa on, että uusperheeseen kytkeytyy laajasti ihmisiä, eikä monestakaan asiasta voi päättää yksinomaan uusperheen sisällä, sopimatta siitä lapsen virallisen huoltajan, eli pääsääntöisesti biologisen vanhemman kanssa.

Sutisen (2005, 16) mukaan myytti tarkoittaa jotakin valheellista ja perätöntä, sisältäen usein negatiivista tietoa. Erityisesti äitipuolia on kuvattu saduissa ja myyteissä ilkeinä ja julmina, jotka ovat vaaraksi avuttomille lapsille. Satujen äitipuolet ovat auttaneet oikeassa elämässä äitipuolen rooliin joutuneita naisia ja olleet varoittavana esimerkkinä, kuinka ei tulisi toimia. Sadut ovat auttaneet ihmisiä omaksuma rooleja ja asemia. Näin ollen satujen myytistöt ovat omalta osaltaan luoneet negatiivista kuvaa esimerkiksi äitipuolista. Saduissa ei useinkaan nähdä kertomuksia isäpuolista. Myytistöjen äitipuolet myös yllättyvät, kun he eivät välittömästi tunne rakkautta lapsipuoliaan kohtaan. Vaikka uusperheiden lukumäärä on noussut, huomataan edelleen, että edellä kuvatut myytit ovat säilyneet vahvoina. Äitipuolen asemaan kohdistuu eniten kielteisiä mielikuvia verrattuna muihin perheenjäseniin. (Sutinen 2005, 16.)

Uusperheen kuviot yllättävät yleensä kaikki. Kansainväliset tutkimukset osoittavat, että toisista avioliitoista erotaan 5-10 prosenttia useammin kuin ensimmäisistä. Lapsille se on kurjaa, koska he ovat ehkä jo eläneet keskellä eroriitoja. Siksi uusperheen parisuhteeseen kannattaa panostaa. (--) Uuden perheen pitää päättää itse, keitä perheeseen kuuluu, ja huolehtia, että he kaikki tuntevat kuuluvansa perheeseen. Helppoa se ei ole, koska perheessä on usein sinun, minun ja meidän lapsia ja entisille puolisoillekin pitää löytää oikeanlainen rooli. (MP 8/2016 – ”Uusperhe päättää itse, keitä siihen kuuluu”)

Jokinen ym. (2004, 38–39) määrittelevät, että identiteetin olevan liitoksissa niihin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, joita uusperheelliset olettavat itsellään tai muilla olevan. Esimerkiksi äitipuolen asema määritellään toteamalla hänet sellaisen henkilön puolisoiksi, jolla on lapsia aiemmasta liitosta. Uusperheitä syntyy aiempaan verrattuna uudenlaisista lähtökohdista, vaikka uusperheitä on ollut ennenkin. Erojen yleistyttyä myös lapsen biologinen vanhempi on tyypillisesti tiiviisti mukana uusperheen elämässä. (Jokinen ym. 2004, 38-39.)

Repertuaari tuo esiin, että uusperheen roolitus on edelleen ainakin osin kulttuurisesti vakiintumatonta ja se, että biologisten vanhempien oikeus päättää lastensa asioista ja siirtymisestä kotien välillä vahvistaa uusvanhemman ulkopuolisuutta ja vaikeuttaa identiteetin löytämistä. Castrenin (2009b, 64) mukaan uusperhettä perustettaessa ei pitäisi puhua perheen uudesta alusta, vaan pitäisi puhua perheen palauttamisesta, koska

olemassa olevien lasten vuoksi perheessä on jo olemassa erilaisia rooleja. Olemassa olevat roolit vaikuttavat siihen millaisia odotuksia uusperheiden roolien suhteen voi tulla. Uusperheen sosiaalisen vanhemman rooli on vakiintumaton ja epävarma niin, etteivät äiti- ja isäpuolet tiedä mitä rooliin kuuluu. Castren (2009b,65) jatkaa, että roolien epäselvyydestä riippumatta kumppanit asettivat sosiaalista vanhempaa kohtaan paljon toiveita roolin suhteen. Hänen tutkimuksessaan näyttäytyi myös paljon eroja siinä, kuinka paljon sosiaaliset vanhemmat ottivat vastuuta kumppaninsa lapsista. (Castren 2009b,65.)

Taas Ritala-Koskisen (2001,199) mukaan uusperheen lapset näkivät uusperheen aikuisilla selkeät, omat roolinsa, eivätkä nähneet uusperheen vanhemmuussuhteita ongelmallisina. Lapset vaikuttivat määrittävän perhettään enimmäkseen syntyneiden ihmissuhtein, kuin perheen rakenteiden kautta. (Ritala-Koskinen 2001, 199–200.)

4.1.2 Tunnerepertuaari

Aineistossani käsitellään laajasti tunteisiin liittyvää puhetta uusperheestä. Seuraavissa aineistonäytteissä äitipuolet tunteistaan uusperheessä:

Tiesin, että uusperheeseen liittyy haasteita, mutta minun on vaikea pitää kurissa sisälläni vellovia tunteita. (--) Mustasukkaisuus on arjessamme usein läsnä. Se nostaa päätään, kun koen lasten äidin sanelevan aikataulumme ja lehahtaa paikalle, kun lapset jutustelevat äitilän kuulumisia. (--) Toisinaan olen mustasukkainen lapsista ja heidän tarvitsemastaan huomiosta. Tunnen itseni typeräksi. Olla nyt aikuisena mustasukkainen lapsista! (MP 9/2019 – Minusta tuli äitipuoli.)

Mustasukkaisuus tunteena on yleisesti paheksuttu, jopa tabu. Repertuaarissa paljastuu käsitys siitä, että vanhemman tulisi olla uhrautuva; lapsen edun nimissä aikuisen on venyttävä, eikä mustasukkaisuuden tuntemista pidetä yleisesti hyväksyttävänä. Etenkin jos kokijana on aikuinen suhteessa lapseen, mustasukkaisuutta pidetään kiellettynä tunteena.

Malisen (2015,25) mukaan uusparien ongelmia voidaan ehkäistä tarjoamalla uusperheille neuvontaa. Uusperheiden ongelmien erityislaatu näyttää muodostuvan esimerkiksi siitä, että uusperheissä parisuhdetta ei aloiteta kaksin, vaan siihen tulee heti aluksi mukana

lapsia ja heidän vanhempiaan. Uusperheen parisuhteessa nopeasti mietittäväksi tätä kautta tulevat uusperheen vanhemmuus eli biologinen ja sosiaalinen vanhemmuus omiin tai kumppanin lapsiin liittyen. Tätä kautta lasten asumiseen liittyvät järjestelyt tai muut lapsia koskevat sopimukset koskettavat uusperheen arkea ja näihin käytäntöihin ja sopimukseen sosiaalinen vanhempi ei voi vaikuttaa. Tämä aiheuttaa ulkopuolisuuden kokemusta niin uusperheen sisällä kuin sen ulkopuolella. Entinen elämä, kuten ex-puoliso, vaikuttaa näin ollen joka tapauksessa lasten kautta uusperheeseen ja perheen ulkopuolisten (sukulaiset, ystävät) suhtautuminen ja arvot voivat lisätä tai kaventaa näitä ongelmia. (Malinen 2015, 25.)

Ei-biologisena vanhempana ei koskaan voi olla samanlaista rakkautta lapsiin kuin biologisella vanhemmalla, varsinkin, jos olet tutustunut lapsiin heidän ollessaan jo isoja. Tämä on raskasta, koska väitän vanhemman loppumattoman rakkauden auttavan yli vaikeiden aikojen. Itse en sellaista tunne, ikävä kyllä. Ja siitäkin voi sitten vielä lisäksi tuntea syyllisyyttä. (HS 23.4.2019 – Uusperheissä muutetaan liian nopeasti yhteen, sanoo asian-tuntija – HS etsi neuvot yleisimpiin uusperheiden ongelma-tilanteisiin)

Aineiston tekstissä on esitetty oletus käsitys, että uusvanhempi ei voisi kokea vastaavanlaista rakkautta lapseen kuin biologinen vanhempi kokee. Tämä paljastaa oletuksen siitä, että uusvanhempi ei oikeastaan koskaan voisi rakkauden suhteen olla tasavertainen vanhempi biologiseen vanhempaan verrattuna ja näin ollen uusvanhemman suhdetta lapseen pidetään toisarvoisena. Uusvanhempaa näytetään vertaavan ”oikeaan”, eli biologiseen vanhempaan. Repertuaari luo oletuksen siitä, että vanhemman tulisi joka tapauksessa tuntea loppumattonta rakkautta ja alleviivaa sitä, että biologia synnyttää automaattisesti tämänkaltaisen rakkauden. Se, että aineistonäytteen kertoja ei pysty tuntemaan sellaisia tunteita kuin hän kokisi oikeaksi tuntea, aiheuttaa hänessä syyllisyyttä.

Aineistossani pääasiallisesti tunteista puhujina ovat naiset, äitipuolet. Tunteiden vaikutuksesta uusperhe-elämään puhuu myös eräs isä, joskin tässäkin aineistonäytteessä mies puhuu kumppaninsa tunteista, eikä omistaan.

Tuntuu siltä, että sekä lapsi, että kumppani ovat välillä mustasukkaisia minun ajastani. Välillä aikataulujen sovittaminen yhteen on haasteellista, ja

esimerkiksi loma-aikoja sumplitaan siten, että ne toimisivat mahdollisimman hyvin kaikkien osalta. (HS 23.4.19 - Uusperheissä muutetaan liian nopeasti yhteen, sanoo asian-tuntija – HS etsi neuvot yleisimpiin uusperheiden ongelma-tilanteisiin)

Vaikeat tunteet, mutta myös miehen näkökulma erotilanteessa, nousee esiin asiantuntijan kertomana tässä aineistonäytteessä.

Uusparisuhteessa pinnalla ovat erityisesti ulkopuolisuuden ja mustasukkaisuuden tunteet. Jos toisella ei ole lapsia, saattaa tämä tuntea itsensä ulkopuoliseksi uudessa perheessä. (--) Tutkimustulosten mukaan kahden päivän tuki paransi uusperheiden toimivuutta huomattavasti. (--) Toisenlainen ulkopuolisuus on sukulaisten ja ystävien etäännyttämisen aiheuttamaa ja sitä kokivat erityisesti miehet. ”Asenne yhteiskunnassa on se, että mies jää kantamaan tuomion, varsinkin jos on lähtijä.” (HS 1.9.2015 Uusperheissä parisuhdetta vaikeuttavat mustasukkaisuus ja ulkopuolisuus – tutkijan mukaan apu keskittyy liikaa ydinperheisiin)

Malisen (2015, 87) mukaan sosiaalisen vanhemman paikka ja rooli uusperheessä tulee ratkaistavaksi, muutoin riskitekijäksi nousee, että uusperhe hajoaa. Uusperheen hyvinvointia lisää merkittävästi se, että perheen sisäisiä rakenteita selkiytetään liittyen lasten tasa-arvoiseen kohteluun, vanhemmuuden hoitamiseen yhdessä ja ratkaistaan jollakin tavalla suhteita ex-puolisoihin liittyen sopien siitä, miten lasten siirtymät ja aikataulut kotien välillä sovitaan. Uusvanhemmuus on erittäin keskeisessä roolissa uusperheen toimivuuden kannalta. Tärkeänä nähdään, että uuspari kykenee pitämään enimmäkseen hyväksyvän ja rakentavan ilmapiirin ristiriitatilanteissa. Positiiviselle vuorovaikutukselle nähdään keskeinen merkitys parisuhteen vakauden kannalta. Mikäli uusperheessä halutaan kokea läheisyyttä ja ymmärretyksi tulemisen tunnetta, vaikeita tunteita ei tulisi ohittaa. (Malinen 2015, 87.)

Aineistossa puhetta miesten kokemuksista lehtikirjoituksissa on vähän. Asiantuntija kuvaa miestä ”tuomion kantajana”, mikä tuo esiin diskurssin siitä, että eroaminen olisi jotakin tuomittavaa. Tuomio sanana on liitetty rikoksiin ja niistä tuomittaviin seuraamuksiin ja

rangaistuksiin, joten tuomiosta puhuminen kertoo edelleen negatiivisesti asenteesta eroamista, ja sitä kautta uusperheitä, kohtaan.

Aineistossani kertojina ovat voittopuolisesti aikuiset. Joissakin teksteissä kertojana on vaikeisiin tunteisiin liittyen myös lapsi tai nuori.

Hän [nuori] on viime vuosina päässyt mukaan äitinsä ja muun perheen kanssa ulkomaan matkoille. Silti hän on edelleen perheessään ulkopuolinen. ”Kerran New Yorkin matkalla hotellissa tuli tornadovaroitus. Pyysin saada päästä äidin ja isäpuolen huoneeseen, koska minua pelotti”, Terhi kertoo. Isäpuoli vähätteli Terhin pelkoa ja ajoi tämän ulos. Pikkusisko, joka on isäpuolen biologinen lapsi, sai Terhin mukaan mennä vanhempien huoneeseen turvaan. Se tuntui Terhistä pahalta. (HS 7.6.2018 - Vanhemmat erosivat, kun Terhi oli yksivuotias, ja lopulta hän lensi ulos molempien kotoa – uusperheen ulkopuolisuus tarkoitti Terhille huostaanottoa)

Aineistonäytteen kertojan kuvaus paljastaa diskurssin siitä, ettei lapsen kokemuksella olisi merkitystä. Tämän kertojan puheesta voi löytää merkkejä henkisestä väkivallasta ja kaltainkohtelusta. Aikuisilla vaikuttaa olevan edelleen valtaa perheissä lapsia enemmän. Myös diskurssi biologisuuden erityisyydestä tulee jälleen näkyväksi.

Aineistonäytteet paljastavat oletuksen lasten loputtomasta joustamiskyvystä:

Lapsi myös sopeutuu ja pitää muutoksia luontevana, kun niille ei anna itse mitään stigmoja, että olet ”eroperheen lapsi”. (MP 9/2018 - Uusperheessä aikuisuus punnitaan)

Olin viisi, kun vanhempani erosivat. Silloin ajateltiin, etteivät lapset ymmärrä aikuisten asioita, eikä kukaan selittänyt mitään. (--) vanhempani varmaan ajattelivat, että minä ja veljeni kyllä sopeudumme. Siinä vaiheessa ehkä sopeuduinkin, mutta eron vaikutukset iskivät minuun paljon myöhemmin. (--) En ollut mustasukkainen Veronikalle (siskopuoli), vaan päinvastoin tosi ihastunut häneen. Koin kuitenkin ulkopuolisuutta, kun myös äidilläni oli heti uusi puoliso Ajattelin, että isä viettäisi mieluummin aikaa uuden perheensä kanssa ja äiti haluaisi olla vain puolisonsa kanssa. (--) Nuorempana olin

*kuitenkin usein kateellinen siitä, että Veronika saa kasvaa ydinperheessä.
(HS 7.5.2016 - Uusperhe erotti ja yhdisti Honkasalon sisarpuolia)*

Tytöt ovat luonamme isilässä, ja suunnittelemme ohjelmaa viikonlopuksi. Mieli tekisi lähteä mökille tai mennä porukalla uimahalliin. Ohjelma on kuitenkin jo lyöty lukkoon. Lasten äiti viestittää tärkeistä synttärjuhlista ja koulun myyjäisgistä. Isovanhemmat pyytävät lapsia yökylään. (MP 9/2019 – Minusta tuli äitipuoli.)

Repertuaarissa on havaittavissa vahva eronteko ”oikeiden vanhempien” ja uusvanhemman välillä. Edellisen lainauksen kertoja puhuu lapsista osana ”isilää”, eli uusperhettä, jossa elää ja ”tytöt” ovat hänen puolisonsa lapsia. Jo ”isilä” sanana viittaa siihen, että perheen olemus kietoutuu biologisen isän ja hänen lastensa ympärille, johon uusi puoliso voi (halutessaan) liittyä. Uusperhe perustuukin eri järjestyksessä kuin ydinperhe. Uutta perhettä perustettaessa uusperheessä on jo olemassa olevia lapsia. Uusperheen koti jää aineistonäytteessä jonkinlaiseksi lasten biologisen äidin ja isovanhempien hallinnassa olevaksi yksiköksi, jonka ohjelman aikataulutukseen uusvanhempi näyttää jäävän ulkopuoliseksi.

Ritala-Koskisen (2001, 58) mukaan sosiaalisella vanhemmuudella (uusvanhemmuudella) tarkoitetaan hoitoa ja huolenpitoa lasten kanssa eletessä. Sosiaalisessa mielessä voidaan sanoa, että vanhempana pidetään sitä, joka pitää lapsesta huolta arjen toiminnoista. Sosiaalinen vanhemmuus on lapsen ja aikuisen välistä vuorovaikutuksellista toimintaa, jossa lapsi vastaanottaa hoitoa vanhemmalta. Psykologisessa vanhemmuudessa taas kyse on siitä, kokeeko lapsi tunnetasolla aikuisen vanhemmakseen. Psykologinen ulottuvuus kertoo tunnesuhteesta lapsen ja vanhemman välillä. Kysymykset sosiaalisesta ja psykologisesta vanhemmuudesta nousevat esiin esimerkiksi erotilanteessa, jossa syntyy uusia sosiaalisia ja psykologisia vanhempia ilman biologista sidettä. Tällöin kyse on yleensä uusperheestä. (Ritala-Koskinen 2001, 58.)

4.1.3 Uhkakuvarepertuaari

Uhkakuvarepertuaarin keskeisenä näkökulmana uuden perheen muodostuminen ja siihen liittyvät haasteet. Uhkana tässä repertuaarissa korostuvat ex-puolison vaikutus

uusperheeseen, uusperheen sääntöjen ja tapojen luomisen tarve ja aikataulutukseen liittyvät ongelmat, kuten lasten siirtymät kotien välillä. Uusperheessä eläminen on tasapainoilua perheen eri yksiköiden, uusien ja vanhojen puolisoitten ja omien sekä puolison lasten välillä. Olennaisena osana tähän repertuaariin kuuluvat erilaiset vanhemmuuden määritelmät ja se, kuka uusperheen asioista ja aikatauluista saa päättää. Keskeisenä asiana tässä repertuaarissa esiin nousee myös lain puute uusperheessä ja huoli siitä kuka uusperheessä muodostuneita suhteita turvaa, jos uusperhe eroaa. Tässä repertuaarissa uusperhe nähdään yksikkönä, johon kuuluu eri liitoista syntyneitä lapsia, jolloin on tarpeen tehdä eroja biologisen ja sosiaalisen vanhemmuuden välille. Pohdinnan kohteena on mihin uusvanhempi tässä kuviossa asettuu.

Tällä hetkellä suurimpana haasteena on mieheni ex-puoliso. Joka kerta, kun heidän yhteiset lapset ovat olleet meillä, häneltä tulee jonkinlaista negatiivista palautetta. Jos sovimme jostain, hän saattaa muuttaa jo sovittua asiaa useampaan kertaan. Hän yrittää myös välillä sanella, miten mieheni pitäisi olla heidän lastensa kanssa. (HS 23.4.19 - Uusperheissä muutetaan liian nopeasti yhteen, sanoo asian-tuntija – HS etsi neuvot yleisimpiin uusperheiden ongelma-tilanteisiin)

Aineistonäyte paljastaa käsityksen siitä, että biologinen vanhemmuus suo sosiaalista vanhemmuutta suuremman vallan päättää mikä lapsille on parhaaksi ja mitä heidän kanssaan tulisi tehdä. Toki myös lain näkökulmasta näin on; lapsen huollosta vastaavat vanhemmat tekevät viimekädessä lapseen liittyvät päätökset. Mielenkiintoista on myös se, millaista käsitystä äidin (oletettu) määräysvalta luo suhteessa isään. Jaana Vuoren (2003, 49) mukaan 1960-luvulla esiin nostettu kiintymyssuhdeteoria on esittänyt kestävämmäksi alkuperäisine oletuksineen. Teorian mukaan lapsi olisi voinut kiintyä vain äitiinsä. Myöhemmin on todettu, että lapsi voi kiintyä sekä äitiin, että isään tai muuhun läheisesti hänen kanssaan toimivaa henkilöön. Aiemmin on siis kapeasti ajateltu, että vain nainen voi olla kiintymyssuhteinen hoivaaja ja hänellä tulee olla parisuhde lapsen isään, tai se on riski lapsen kehitykselle. Vanhat käsitykset kiintymyssuhteista kuuluvat herkästi edelleen niin ammattilaisten kuin vanhempien puheissa. Ydinperhenormista on myöhemmin pyristelty voimakkaasti eroon. Uusperheiden lisääntyä on alettu nähdä myös toisenlaisia perhemalleja, joissa lapsi voi voida hyvin. (Vuori 2003, 50.)

Uusperheessä lapsen hoivaaja voi olla joku muu kuin äiti tai isä, mutta silti jälkiä äitiyden erinomaisuudesta on yhä tunnistettavissa.

Malisen [asiantuntija] mukaan esimerkiksi biologisen ja ei-biologisen vanhemmuuden erot usein yllättävät uusparin. Lisäksi jokaisessa uudessa parisuhteessa nousee esiin ihmisen emotionaalinen keskeneräisyys, joka on muodostunut aikaisemmissa ihmissuhteissa. Jos eroon liittyvät ahdistus ei tule puolisoiden välillä jaetuksi, sitä kantamaan jäävät usein lapset. Tällä hetkellä lainsäädäntö ja parisuhdeapua tarjoavat järjestelmät ovat ydinperhelähtöisiä, eivätkä uusparit ja perheet saa tarvitsemaansa apua, koska uusperheen kokonaisuutta ja sen muodostumisen prosessia ei tunneta heidän todellisen arjen tasolla. (–) Sitten yritetään toimia vanhoilla kosteilla, mutta uusperhe on täysin erilainen systeemi. Kun tulee vaikeuksia, erotaan uudelleen, vaikka todellisuudessa tarvitaan uudenlaista tietoa. (HS 1.9.2015 – Uusperheissä parisuhdetta vaikeuttavat mustasukkaisuus ja ulkopuolisuus – tutkijan mukaan apu keskittyy liikaa ydinperheisiin)

On vaikeaa hyväksyä sitä, että mieheni sopii kaikista minunkin elämäni vaikuttavista aikatauluista ex-puolisonsa kanssa, ja minulle asiat kerrotaan ilmoitusluontoisina, sikäli kun ylipäänsä muistetaan kertoa ollenkaan. (HS 23.4.19 - Uusperheissä muutetaan liian nopeasti yhteen, sanoo asian-tuntija – HS etsi neuvot yleisimpiin uusperheiden ongelma-tilanteisiin)

Lasten tapaamisista pyritään sopimaan eronneiden vanhempien kesken. Jos vanhemmat eivät saa sovittua lasten tapaamisista, asiaan haetaan ratkaisu oikeusteitse. Nykyään laki lapsen huollosta ja tapaamisesta ottaa sosiaalisen vanhemman huomioon erotilanteessa; jos lapselle ja sosiaaliselle vanhemmalle on ehtinyt uusperhe-elämän aikana muodostua lämmin suhde, on sitä turvattava myös eron jälkeen. Toisaalta kuitenkin lapsen tapaamisaikataulut ja tarve niiden muuttamiseen koskee vain biologisia vanhempia, koska lapsen nähdään olevan heidän. Biologisten vanhempien sanavalta vahvistaa diskurssia ”oikeasta sanavallasta” ja jättää uusvanhemman ulkopuoliseksi. Aineistonäytteen kertojan, äitipuolen, näkökulmasta ulkopuolelle jääminen ja oman aseman määrittelemättömyys aiheuttavat turhautumista.

Jaakkolan ja Sántin (2000, 3) mukaan perhesuhteiden ja -velvollisuuksien sekä identiteetin neuvottelu koskettaa erityisesti uusperheissä eläviä, koska uusperhe ei ole juridisesti selvä käsite. Uusvanhemmat joutuvat kamppailemaan identiteetistään, koska heidän asemansa, oikeutensa ja velvollisuutensa on jätetty määrittelemättä selkeästi. (Jaakkola ja Sántti, 2000,3.)

Uusperheen elämä on tunteiden vuoristorataa myös sen vuoksi, että lapset liikkuvat ja elävät kahden kodin välissä ja tuovat kuulumisia ja ex-perheeseen liittyvää kulttuuria mukanaan joka kerta. Tähän ongelmaan Malinen suosittelee perhekokouksia. ” Niissä voi sopia yhteisistä säännöistä, mitä tapahtuu ja mihin aikaan.” Tiedolla on suuri merkitys ennaltaehkäisevässä avussa. Jo pelkkä uusperheen vaiheiden tiedostaminen helpotti [tutkimukseen liittyvään] ohjelmaan osallistuneita pareja. (HS 1.9.2015 - Uusperheissä parisuhdetta vaikeuttavat mustasukkaisuus ja ulkopuolisuus – tutkijan mukaan apu keskittyy liikaa ydinperheisiin)

Ydinperheen hajotessa monelle on itsestään selvää, että kummankin vanhemman yhteydenpito lapsen kanssa jatkuu erosta huolimatta ja tapaamisjärjestelyistä pyritään sopimaan. Uusperheen erotilanteessa aikuisten tulisi pystyä tukemaan lasta yhtä lailla kuin ydinperheen erossa, etenkin, jos lapsi on kiintynyt sosiaaliseen vanhempaansa. Aiemmin tässä tutkimuksessa kohdassa 2.2 lainsäädäntö uusperheeseen liittyen kerrotaan tarkemmin siitä, että lakia lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019) on uudistettu osittain vuonna 2019 ja uudistuksen myötä vanhempien lisäksi myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava, jolloin myös uusperheen ihmissuhteita tulee ottaa huomioon lapsen hyvinvoinnin ja tärkeiden ihmissuhteiden näkökulmasta. Näin ollen myös lapsen ja uusvanhemman suhdetta tulisi vaalia.

Aikuinen saattaa – toki huomaamattaan ja tahattomasti – vähätellä lapsen tilannetta ajattelemalla, että eihän toinen aikuinen ollut lapsen vanhempi, vaikka uusperhe olisi asunut pitkään yhdessä. ”Ainakin on mahdollista, että aikuinen ajattelee virheellisesti lapsen selviävä uusperheen erosta automaattisesti kevyemmin kuin biologisten vanhempiensa erosta. Ero kriisinsä keskellä vanhemmalla ei välttämättä ole voimia huomioida lapsen

surua perheen toisen aikuisen menettämisestä” asiantuntija sanoo. (HS 3.11.2016 - Äiti- tai isäpuoli voi olla lapselle yhtä tärkeä kuin omat vanhemmat – Miten lapsen käy, kun uusperhe hajoaa?)

Lapsen ja sosiaalisen vanhemman suhteen ylläpito, yhtä lailla kuin suhteet uussisaruksiin, eron jälkeen jäävät kuitenkin kiinni pääasiassa kiinni siitä, pystyykö biologinen vanhempi tukemaan uusperheen välisiä suhteita eron jälkeen. Vaikka lakia lapsen huollosta ja tapaamisesta on päivitetty tukemaan myös muita lapsen tärkeitä suhteita, kuin vanhempien ja lapsen välistä suhdetta, on aineistonäytteissä kulttuurinen käsitys sitkeän suhteen, kuka oikeastaan on lapsen vanhempi eikä kukaan valvo sitä, miten näiden suhteiden tukeminen onnistuu.

Lapselle voidaan hakea määrättäväksi tuomioistuimesta yhden tai useamman ulkopuolisen huoltajan vanhemman ohelle tai sijasta. Tästä seuraa, että sosiaalinen vanhempi voi olla myös oheishuoltaja. (Ritala-Koskinen 2001, 58.) Tyypillinen tilanne uusperheessä on kuitenkin se, että uusperheen vanhemmalla ei ole oheishuoltajuutta vaan sosiaalinen vanhemmuus rakentuu yhteisestä eletystä elämästä. Uusvanhemmalla ei näin ollen ole uusperheessä juridista roolia, vaikka lakimuutoksen jälkeen (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019.) myös sosiaalinen vanhempi voisi hakea tapaamisoikeutta tuomioistuimelta uusperheessä muodostuneen suhteen vuoksi, mikäli uusperhe eroaa.

Ero puolisoista on yksinään riittävän kipeä, mutta minä joudun eroamaan myös bonuslapsestani. Käy kuten uusperhe-eroissa usein: minulla ei ole enää paikkaa hänen elämässään. Tilanne on niin tulehtunut, ettei lapsen tapaaminen ole enää mahdollista. (- -) Yhteys bonuslapseen voi katketa kuin seinään, sillä uusperheen erossa äiti – tai isäpuolella ei ole juridista oikeutta toisen lapseen, ellei toisin sovita. (Meidän perhe 4/2019 – Puh, pah pelistä pois)

Suomen lainsäädännössä ydinperhettä on pidetty pitkään tyyppitapauksena, joka on vaikuttanut keskeisesti lakinormien laatimiseen. (Jaakkola&Säntti 2000,11). Castrenin (2009b,112) mukaan näin esitetyssä ydinperheessä oletuksena on miehen ja naisen perustama perhe, jossa kyseessä ei ole perhetilastollinen käsite, vaan kulttuurin

vaikutusvaltainen ja historiassa kehittynyt tapa ymmärtää perhe ensisijaisesti juuri tällaiseksi kokoonpanoksi. Useisiin koteihin jakautuneet perhesuhteet, joissa hoivaa ja taloudellista vastuuta jaetaan ristiin useammassa kotitaloudessa, vaikeuttavat sen määrittämistä, kenen tulisi olla oikeutettu yhteiskunnan tukiin. Yhteiskunnan lakien ja järjestelmien oletus ydinperheestä tuottaa yhä tietynlaista käsitystä perheestä ja sen tehtävistä. Yhteiskunnan ohjaus asettaa ydinperheen ensisijaiseen asemaan suhteessa muihin perhemalleihin. Tässä ajattelussa muiden mallien nähdään ilmentävän arvoja, jotka eivät ole niin perhekeskeisiä kuin ydinperheet. Tällainen tulkinta on yksinkertaistava ja ongelmallinen, koska se kiinnittää perheen eritoten puolisosuhteeseen ja sivuuttaa muut perhemallit ja niiden arvot, jotka korostavat perhettä yhteisönä suhteessa lapseen. (Castren 2009b, 112-113.)

Kohta syitä ärtymykseen kertyy listaksi asti: Pitääkö minun maksaa puolet perhelomamatkasta? Joudunko aina viettämään kesälomani huvipuistossa? Eikö tuo voi syödä samaa ruokaa kuin aikuisetkin? (Meidän perhe 4/2019 - Puh, Pah, pelistä pois)

Uusperhe perhemuotona on synnyttänyt uudenlaisia juridisia vanhemmuuteen liittyviä kysymyksiä. Nykyisen avioliittolain mukaan aviopuolisoilla ei ole elatusvelvollisuutta yhteisessä kodissa asuvia toisen puolison lapsia kohtaan. Toisaalta kuitenkin uusvanhempi lasketaan elatusvelvolliseksi esimerkiksi lasten päivähoitomaksuissa, toimeentulotuessa ja asumistuessa. (Ritala-Koskinen 2001, 58.)

4.2 Onnellisuusdiskurssi

Analyysini pohjalta uusperhe asemoituu monenlaisten ongelmien ja hankaluuksien vastapainoksi myös onnelliseksi perheeksi. Onnellisuusdiskurssi on ongelmadiskurssin vastapuhetta. Onnellisuusdiskurssissa piirtyy kuva uusperheestä, joka on tuottanut uuden mahdollisuuden elää perhe-elämää ja kokea onnea. Nimenomaan puhe onnellisuudesta on havaittavissa aineistossa toistuvasti. Onnellisuusdiskurssia edustavat pääosin aikuiset, joiden mukaan uusperheen parisuhde on tuonut mukanaan itsestään (vanhempana) huolehtimista ja parisuhteeseen keskittymistä. Onnellisuusdiskurssina vahvuutena nähdään myös uusperheen kautta muodostuneet uudet ihmissuhteet. Vanhempien puheissa lapsilla on edellytykset voida hyvin silloin, kun vanhempi on onnellinen ja

diskurssissa onnellisuuteen on mahdollisuus uusparisuhteen kautta.

Onnellisuuskurssissa ääneen pääsevät pääasiassa uusperheiden aikuiset ja asiantuntijat.

Yleensä uusperheistä kerrotaan lähinnä negatiivisia asioita. Siksi onkin ollut yllätys, millainen onni se voi olla. En tietenkään olisi toivonut, että tyttäreni joutuu kokemaan vanhempiansa eron, mutta nyt hän näkee minut onnellisena. (MP 9/2018 - Uusperheessä aikuisuus punnitaan)

Uusperheonnellisuuteen liittyy myös se, että uuteen perheeseen voidaan luoda uudenlaisia toimintatapoja.

Uusperhe on uusi perhe ja se luo omat tapansa. Ei tarvitse tehdä niin kuin on ennenkin tehty, vaan me luomme uudet traditiot. Se lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta (--)) meillä on myös opeteltu uudenlainen keskustelukulttuuri: sanoitamme tietoisesti vaikeatkin asiat auki, jotta tyttäreni oppii, että kaikesta saa puhua ja kaikesta selviää, kun puhuu. (MP 9/2018 - Uusperheessä aikuisuus punnitaan)

Brobergin (2010,35) mukaan ydinperhe on pitkään pystynyt tarjoamaan lapsen kehityksen kannalta suotuisimman kasvuympäristön. Tämä on johtanut siihen, että erotilanteesta johtuvat muutokset perhesuhteissa on nähty uhka- ja riskitekijöinä lapsuuden näkökulmasta. Avioeroa ja uusperheitä ei kuitenkaan enää koeta yhtä leimallisina kuin aiemmin. Viime vuosina tutkimukset ovat keskittyneet uudenlaiseen purkautuneiden perhesuhteita koskevaan tutkimukseen, joka on tuonut esiin lasten kokemuksia erotilanteiden moninaisuudesta kytkeytymisestä tilanteeseen. Tämä ajattelusuunta on tuonut mukanaan menetysnäkökulman rinnalle selviytymisnäkökulman. Eroaminen on alkanut olla useassa maassa sallittuja kulttuurin näkökulmasta, mikä on lisännyt ajattelua siitä, että erojen vaikutukset olisivat aiempaa vähemmän merkittäviä. Eroista aiheutunutta huolta Suomessa on myös vähentänyt se, että nykyisin valtaosa vanhemmista kykenee jakamaan vanhemmuuden eron jälkeen ja kykenee sopimaan myös lapsen huollosta ja tapaamisista. (Broberg 2010,36.)

Uusperheeseen ja siitä käytettäviin nimityksiin liittyy yhä vakiintumattomuutta, mikä tulee näkyväksi myös tämän tutkimuksen aineistossa. Seuraavassa aineistonäytteessä uusperhe-termiin on liitetty positiivinen ulottuvuus.

Ruotsissa joka kymmenennessä lapsiperheessä ainakin toisella aikuisella on lapsi aikaisemmasta liitosta, kuten Suomessakin. Suomessa yhdistelmää kutsutaan virallisen kuivasti uusperheeksi. Ruotsalaiset lisäävät määritelmäänsä myönteistä tunnetta, rohkaisevaa kierrettä: uusperhe voi olla arkisemmin myös bonusperhe. Sellainen, jossa on jotain enemmän. (HS 4.2.2017 - Solsidan-tähdien uusi Bonusperhe-draamakomedia pureutuu uusioperheen arkeen)

Onnellisuusdiskurssia puolustettaessa uusperhe nähdään vakiintuneena ja käyttökelpoisena vaihtoehtona perhe-elämän toteuttamiselle. Uusperheen jäsenet ovat saaneet määritellä keitä heidän perheeseensä kuuluu.

*(--)
erojen muokkaamat perhesuhteet ovat kulttuurikevään 2015 juttu. Valokuvataiteen museossa avautuu tammikuun lopussa valokuvaaja Susanna Kekkonen ja toimittaja Anna-Sofia Bernerin näyttely Perhealbumi, jonka kuvissa eroperheiden lapset ovat saaneet itse määritellä, keitä heidän perheeseensä kuuluu ja miten heidät asetellaan. (HS 27.1.2015 - Uusperheiden ongelmista puhutaan kuin maahanmuutosta)*

Brobergin (2010, 36) mukaan uusperheeseen liittyvää puhetta voi jakaa konservatiivisen ja liberaalisen ajattelun näkökulmiin. Konservatiivisesti ajatellen uusperhe nähdään heikkona, kun liberaali ajattelu esittää sen joustavana, sopeutuvana ja toimivana perheenä. Liberaalista näkökulmasta katsottuna erilaiset perhemallit antavat yksilölle tilaisuuden sopeutua muuttuviin olosuhteisiin sen sijaan, että uusperhe keskittyisi sen heikkouksiin, kuten konservatiivisessa ajattelussa tehtiin. Huomioon otettava tulosuunta purkautuneisiin perheisiin liittyvässä keskustelussa ja lapsen hyvinvoinnissa on se, että joissakin tapauksissa ero voi muuttaa perheenjäsenten tilannetta aiempaa paremmaksi, esimerkiksi silloin, kun perheen vanhempien suhde liiton aikana on ollut riitaisa ja lasta kuormittava. Amerikkalaisessa pitkittäistutkimuksessa on voitu todeta, että avioero voi muuttaa lasten

tilannetta parempaan suuntaa, esimerkiksi silloin, jos avioliitto on ollut riitaisa. (Broberg 2010, 36.)

4.2.1 Parirepertuaari

Parirepertuaarissa keskiöön nousee parisuhde, jonka ympärille uusperhe muodostuu. Tärkeä piirre tässä repertuaarissa on, että parisuhteen kautta muodostuneen uusperheen katsotaan tuoneen jotakin lisää verrattuna aiempaan, ja tärkeänä koetaan, että perustettu uusperhe voi onnistua ja olla pysyvä. Tätä näkökulmaa tuodaan esiin jonkinlaisen ”puolustuspuheen kautta”, kertoen jotakin muuta, kuin mitä uusperheistä koetaan yleisesti oletettavan.

Uusperheitä tutkineen Vuokko Malisen (2015,73) mukaan uusparien kokemukset suhteensa hyvinvoinnista ovat liittyvät kiinteästi toisiinsa: mitä korkeampi on puolisoiden kokemus hyvinvoinnista, sitä korkeampi on kokemus suhteen hyvinvoinnista. (Malinen 2015, 73.)

Seuraavassa aineistonäytteessä kertoja antaa äänen sille, kuinka he ovat nykyisessä uusperhetilanteessa opetelleet uuden tavan keskustella, mikä näyttäytyy hyvänä puolena uusperheessä. Onnellisuuspuhe paljastaa diskurssin siitä, että uusperheessä voi olla hyvinvoiva ja onnellinen.

Haluamme, että kotona on rakkauden ilmapiiri, ja lapsetkin näkevät sen. Jos me voimme hyvin, myös lapset ympärillämme voivat hyvin. He haluavat viettää aikaa kanssamme, kun he näkevät, miten hyvä meillä on. (Meidän perhe 8/2018 - Onni saa näkyä)

Kertoja kuvaa helpotusta siitä, että uusperhe syntyi mutkattomasti. Kerrontapa paljastaa diskurssin siitä, että pohjalla on ollut oletus siitä, että lapsettoman olisi vaikea perustaa uusperhe.

Meidän uusperheemme syntyi helpottavan mutkattomasti: olin lapseton sinkku, joka tapasi ihanan miehen, jolla oli ihana lapsi. Ensitreffimme lapsen

kanssa sovittiin Sealifeen, ja siitä lähtien hän on tuntunut omalta. (HS 27.1.2015 - Uusperheiden ongelmista puhutaan kuin maahanmuutosta)

Se, että lapset eivät ole jatkuvasti paikalla, nähdään joissakin aineiston teksteissä hyvänä asiana. Seuraavassa esimerkissä hyvänä nähdään se, että lasten vuorottelu kotien välillä antaa mahdollisuuden keskittyä vuoroin lapsiin ja parisuhteeseen:

(--)uusperhe on loistava perhemuoto: saa keskittyä täysillä vuoroin lapsiin ja perheen perustaan, parisuhteeseen. (MP 8/2018 – Onni saa näkyä)

Uusperhettä ei olisi, jos uusperheen parisuhdetta ei olisi. Uusperhe muodostuu parisuhteen ympärille ja sen vaaliminen nähdään myös aineistossa arvokkaana ja tärkeänä sekä uusperheen aikuisten näkökulmasta, että asiantuntijapuheessa.

Arki on 11-lapsisessa uusperheessä palapeliä. Mikko [isä/isäpuoli] pitää tunteiden palapeliä haastavampana. Jokainen uusperheeseen kuuluva joutuu kohtaamaan monia tunteita ja ajatuksia. Keskeisin niistä on se, kuulunko joukkoon vai olenko ulkopuolella. Jokainen lapsi on erilainen ja tarvitsee yksilöllistä kohtaamista. Se pitää nähdä ja tunnistaa (--) Olemme oppineet kokemuksesta, että parisuhde tulee ensin. Parisuhde on uusperheen perusta, ja koko perhe voi alkaa voida huonosti. Jos parisuhde voi hyvin, lastenkin etu toteutuu. (HS 3.4.2019 - Meritien ydinperheessä on kolme ihmistä, mutta todellisuus on jotain aivan muuta – Näin pidetään kasassa 11 ihmisen ”tunteiden palapeli”)

Onnellisuuspuhe paljastaa diskurssin, jonka mukaan parisuhde onnistuu varmasti, jos siihen kiinnittää huomiota ja käyttää aikaa. Puhe heijastaa mahdollisesti pelkoa uusperheen hajoamisesta ja sitä pyritään tietoisesti estämään. Onnellisuusdiskurssissa parisuhde nähdään tilana, jota pitää jatkuvasti hoitaa ja huomioida, mutta onnellisuuden vuoksi parisuhteen priorisoimiseen riittää motivaatiota.

Malinen (2015, 93) esittää, että uusperheen rakentumisen näkökulmasta on merkittävää, että pariskunta saa uusperheen rakenteet alarakenteineen toimiviksi. Uusperheen aikuiset muodostavat ”johtokeskuksen” jonka alarakenteeseen lasten

nähdään kuuluvan. Toisena merkittävänä asiana uusperheen hyvinvoinnin ja toimivuuden näkökulmasta on se, että aikuiset kykenevät rakentamaan vuorovaikutuksen toimivaksi uusperheessä. (Malinen 2015, 93.)

Malisen (2015, 85) mukaan, että vanhemmuuden ongelmia voidaan vähentää työskentelemällä parisuhteen parantamiseksi, sillä hyvinvoiva parisuhde tuo hyvinvointia myös perheen lapsille. Vanhemmuuden sujuessa voi syntyä positiivinen kehä, jolloin uusparin kokemus puolisosuhteen toimivuudesta paranee. Kehäisesti tämä taas vahvistaa sekä vanhemmuutta kuin myös lapsen ja vanhemman välistä suhdetta, mikä taas heijastuu positiivisesti parisuhteeseen. Kun puolisoiden kyky pitää mielessä oma ja toisen mieli, huomioida ja ennakoida omia ja toisten reaktioita sekä säädellä tunnetiloja paranee, myös vuorovaikutustaidot paranevat. Tämä vähentää parisuhteen kuormitusta ja voimavaroja riittää aiempaa enemmän myönteiseen vanhempi-lapsi-suhteeseen. (Malinen 2015, 87.)

4.2.2 Suhderepertuaari

Suhderepertuaari esittää positiivisena voimavarana uusperheen mukanaan tuomat ihmissuhteet. Uusperheessä elävät saavat uusia ihmissuhteita elämäänsä uusperheiden kautta.

Onnellisuuskurssissa esimerkiksi uussisarussuhteet nähdään merkityksellisinä:

Veronikaa [siskopuoli] en silti koskaan ajatellut minään siskopuolena vaan ihan kokonaisena siskona, ja meillä oli lapsesta pitäen tosi hyvät välit. Hän on aina ollut lämmin ja välittävä sisko. (--) Onnistuimme luomaan oman, erityisen siteemme kipeästä uusperhekuviostamme huolimatta, mutta oli aikoja, jolloin suhteemme kärsi laajennetun perheemme riidoista. (--) (HS 7.5.2016 - Uusperhe erotti ja yhdisti Honkasalon sisarpuolia)

Brobergin (2010,72) mukaan uussisarussuhteet koetaan yleisesti myönteisesti. Uussisarussuhteet tyypillisesti vahvistuvat ajan kuluessa, kun taas toisaalta ne jäävät vaillinaiseksi biologisiin suhteisiin nähden. Puolisisarussuhteita verrattaessa biologisiin suhteisiin, voidaan todeta, että puolisisarussuhteen eivät ole intensiivisiä ja niissä voidaan

havaita kilpailua biologisia sisarussuhteita vähemmän. Voidaan myös sanoa, että samassa taloudessa asuvien puolisisarusten suhteet ovat läheisemmät kuin tilanteessa, jossa samaa taloutta ei jaeta jatkuvasti. Positiivisissa suhteissa taas todettiin, että biologistensisarusten ja puolisisarusten välillä ei ole todettu olevan eroja. Suhde uussisaruksiin (lapsilla ei biologista yhteyttä toisiinsa) saattoi jäädä vähemmän tärkeäksi. (Broberg 2010, 72.)

Uusperheen uusi aikuinen voi tuoda lisävahvuutta perheeseen:

Usein minulle sanotaan: ”Sulla on varmaan kamalan rankkaa.”. Rankkaa se [uusperhe] onkin, mutta myös jotain aivan ihanaa. (--) Minä antaudun, kun herään aamulla tuntiessani pienet kädet poskillani ja haistan suukossa makean lapsenhengityksen. (--) Iltasadun jälkeen vanhempi tytöistä toteaa mietteliäänä: ”Sä oot vähän kuin mun toinen äiti.”. (MP 9/2019 – Minusta tuli äitipuoli.)

Yhtä lailla perheeseen liittyvä voi kokea saavansa itselleen jotakin merkittävää ja kokemuksen tärkeänä olemisesta uusperheen kautta:

En ollut olettanut saavani kortteja, sillä en ole lasten isä. Vaikka sanotaan, että suomalainen mies ei itke, niin kyllä olen tirauttanut isänpäivänä ja myös muuten. Ne ovat huomionosoituksia, joihin ei ole osannut varautua, kun ei ole ajatellut, että voisi olla jollekin niin tärkeä. (HS - Aluksi hämmensi, kun vieressä oli yhtäkkiä parivuotias lapsi” – Millaista on tulla isän kaltaiseen asemaan lapsettomana miehenä? 12.11.2017.)

Brobergin (210,54) mukaan uusperheen hyvinvointi perustuu toimivaan vuorovaikutukseen, mikä jatkuu myös ruokakuntien välille. Uusperheen vuorovaikutussuhteet voivat olla monimuotoisia ja mutkikkaita. Hyvinvoinnin lähtökohtana ovat hyvä parisuhde sekä vanhemmuussuhteiden toimivuus. Oleellisena nähdään myös se, millä tavalla lapset kykenevät sopeutumaan aikuisten parisuhteeseen. Tärkeänä pidetään myös sisarusten keskinäisten suhteiden toimivuutta, jotka ovat hyvinvoinnin kannalta oleellisia. Mikäli perheellä on tukenaan sosiaalista verkostoa, esimerkiksi perhettä tukevia isovanhemmuussuhteita, ne tukevat merkittävästi uusperheen

selviytymistä. Uusperhe voi olla parhaassa tapauksessa järjestelmä, systeemi, jossa uusperheessä elävien välinen kanssa eläminen mahdollistaa perheenjäsenille voimakkaan ja myönteisen tukiverkoston. Haasteena uusperheen mahdollisuuksiin tulla toimivaksi, nähdään edelleen se, että uusperheeseen kohdistuu paljolti ristiriitaisia vaatimuksia. Toisaalta uusperhe pyrkii saamaan sisäiset suhteensa toimimaan, eli perheytyymään, kun toisaalta tärkeäksi nähdään lasten biologisten vanhemmuussuhteiden ensisijaisuus ja näiden suhteiden tukeminen ja ylläpito. (Broberg 2010, 55.)

Seuraavassa aineistonäytteessä isäpuoli on löytänyt roolinsa, johon hänen puolisonsa on tyytyväinen. Tässä aineistonäytteessä kerrotaan siitä, mitä uusvanhempi on tuonut perheeseen, ja korostetaan sitä, ettei ilman häntä oltaisi niin hyvässä tilanteessa kuin nyt ollaan. Aineistonäytteen tekstissä kerrotaan, että kyseessä on varsin tuore uusperhe. Kertojina tässä tekstissä ovat aikuiset.

(--) Juha [isäpuoli] on ottanut todella vahvan roolin Maxin koulun petrauksessa. En minä olisi osannut auttaa Maxia esimerkiksi englanninkielisissä fysiikan läksyissä. *(--)* Ehkä siinä on yksi syy, miksi Juha on solahtanut perheeseen niin mutkattomasti. Hän ei ole liehitellyt poikaa kivoilla reissuilla vaan auttaa isällisesti arjessa. *(--)* Ehkä koko perheemme sulautumisessa on olennaisinta ollut se, että emme erottele sun ja mun lapsia. Kaikki ovat yhtä rakkaita ja arvokkaita, Jutta mieltii. *(--)* Lasten välillä ei ole ollut mustasukkaisuutta. Kerran tyttäreni kysyi, että autathan isä minuakin, jos koulussa on vaikeaa, mutta se oli lähinnä innostusta siitä mitä tein Maxin kanssa, Juha kertoo. (MP 8/2018 – Onni saa näkyä)

Seuraavassa aineistokatkelmassa isovanhemmillä on merkittävä rooli uusperheen ihmissuhteissa:

"Mummoja ja pappojakin on runsain mitoin. Myös Einon [isäpuoli] vanhemmat laskevat Viivin ja Saagan omiksi lapsenlapsikseen ja tytöt kutsuvat heitä mummuksi ja papaksi. (MP4/2018 – Kun Eino tuli taloon)

Castrenin (2008) mukaan avioliiton solmimisen yhteydessä syntyy vanha ja tunnustettu lojaliteettisuhde aviopuolisoiden välille. Länsimaissa tämä suhde on perinteisesti asetettu

asemaan, jossa ajatellaan, että puoliset ovat ensisijaisesti lojaleja toisilleen ja sitten vasta suhteessa muihin sukulaissuhteisiinsa. Erossa tämä yksikkö purkaantuu ja sillä on huomattavia seurauksia eronneen parin lähipiirille, jotka kokevat hämmennystä siitä, ketä kohtaan heidän tulee olla eron jälkeen lojaleja. Uudelleen avioitumisen jälkeen tilanne kehittyy edelleen entistä vaativammaksi, jolloin puoliset ja entiset sukulaiset joutuvat pohtimaan suhteitaan entisiin ja vasta muodostumassa oleviin sukulaisiinsa nähden. Erojen jälkeisissä perheissä on nähtävissä kaksi erilaista sukulaismalleja selittävää logiikkaa, jotka perustuvat erilaisiin toimintamalliin. Ensimmäinen malleista on Peräkkäisten ydinperheiden malli, jossa ensisijainen logiikka ja ohjaava sidos on parisuhteessa. Toinen malli on Laajentuneiden sukulaissuhteiden malli, jossa ohjaava sidos sukulaisten välillä on lapsen ja vanhemman välinen suhde. Näistä jälkimmäisen auttaa turvaamaan ex-sukulaissuhteita eronkin jälkeen. (Castren 2008, 246-248.)

Joissakin tapauksissa uusperheen hajottua, yhteistyö ex-puolison kanssa toimii hyvin ja auttaa turvaamaan uusperheen lasten välille muodostuneita uussisarussuhteita eron jälkeen:

Nykyään Mika tapaa säännöllisesti [ex]parin yhteistä lasta – ja myös Annan lapsia. Annakin tapaa Mikan lapsia. Välillä Anna jopa koordinoi omat tapaamisensa lasten äidin, siis Mikan ensimmäisen ex-puolison, kanssa. ”Jos Mika on kiireinen, saatan sopia lasten äidin kanssa, että hän tulee lapsineen kylään minun luokseni tai, että minä menen omien lasteni kanssa heille. Minulla on aina ollut läheiset välit erityisesti nuoremman [bonuslapsen] kanssa, ja minun lapseni ovat leikkineet paljon yhdessä hänen kanssaan. En halua, että tapaamisvälit venyvät liian pitkiksi”. (HS 3.11.2016 - Äiti- tai isäpuoli voi olla lapselle yhtä tärkeä kuin omat vanhemmat – Miten lapsen käy, kun uusperhe hajoaa?)

Malisen (2015, 95) mukaan uusperhesysteemi koskettaa usein lukumäärällisesti useita lapsia, jonka vuoksi uusperheisiin ja niissä oleviin parisuhteisiin tulee kiinnittää huomiota. Uusparisuhteiden toimivuus vaikuttaa erityisesti uusperheiden lasten, mutta myös aikuisten hyvinvointiin. Ongelmien ennalta ehkäiseminen ja perheisen tukeminen tutkimustietoon perustuen on erittäin tärkeää, jotta hyvinvointia voidaan lisätä uusperheissä. (Malinen 2015, 95.)

4.3 Tunnistetut diskurssit ja niiden välinen kamppailu

Tämän tutkimuksen aineisto tuotti ongelma- ja onnellisuuskurssin, sekä niiden alle sijoittuvat repertuaarit, jotka ovat rooli-, tunne-, uhkakuva-, pari- ja suhderepertuaarit. Nämä diskurssit alarepertuaareineen voidaan nähdä kamppailevan osittain keskenään ja niiden välillä voidaan havaita myös monenlaisia jännitteitä.

Tämän tutkimuksen aineistossa onnellisuuskurssia kannattelevat pääasiassa uusparisuhteissa olevat aikuiset. Onnellisuuspuhetta tuottavat siis etupäässä juuri ne aikuiset, jotka kokevat uusperheen tuovat heille onnea parisuhteen kautta. Toisaalta ongelmadiskurssin vahvin ääni tulee samalta uusperheissä elävältä aikuisryhmältä, niin, että äitipuolien ääni kertojina korostuu isää enemmän. Uusperheissä elävät ylläpitävät siis sekä ongelma-, että onnellisuuskurssia samanaikaisesti, vaikka esitetyt diskurssit ovat vastakkaisia toisilleen.

Tämän tutkimuksen asiantuntijänäkökulmissa on nähtävissä uusperheen mahdollisuuksia onnistua, mutta toisaalta myös asiantuntijapuheenvuoroja siitä, millaisia riskitekijöitä uusperheisiin liittyy esimerkiksi uusperheissä elävien lasten näkökulmasta. Edellä kuvatuissa aineistonäytteissä voidaan havaita jälleen kamppailua suhteessa toisiinsa nähden; toisaalta ongelmadiskurssi tuo esiin esimerkiksi vaatimuksen tehdä yhteistyötä ex-puolisoiden kanssa haastavissakin tilanteissa huolimatta esimerkiksi ex-puolison negatiivisista vaikutuksista uusperheeseen, kun taas onnellisuuskurssissa onnellisuuden perusedellytyksenä nähdään uusperheen omien sääntöjen ja yksityisyyden luominen niin, että uusperhe tekee valintansa ilman ulkopuolisten vaikutusta siihen ja päättää ketä siihen kuuluu.

Jatkuvista ristiriitaisuuksista uusperheissä on vaarassa muodostua kamppailu, jossa uusperheissä elävät tunnistavat sekä ongelmia, että onnellisuutta, mutta saavat ristiriitaista tietoa ja kokemuksia siitä, kuinka tilanteita uusperheissä tulisi ratkoa. Uusperheen sisäisten diskurssien kamppaillessa keskenään uusperheissä elävät voivat joutua kulttuurisessa puheessa luokitelluksi muiden, tai omissa käsityksissään ”vajaiksi”. Kirsi Juhilan (2004, 20) mukaan vastapuheen käsite tarkoittaa vastausta, eli reagointia johonkin asiaan tai ilmiöön. Vastapuhe sisältää erimielisyyttä esitettyyn asiasisältöön. Sen lähtökohtana on ajatus kategorisoinnista. Kun tarkastelun kohteen on ihminen, jota

luokitellaan, mukaan liittyy käsite identiteetistä. Vastapuhetta tapahtuu koko ajan, jokaista ihmistä luokitellaan jatkuvasti kuuluvaksi erilaisiin kategorioihin. Myös sanomatta jättäminen tai tilanteesta pois vetäytyminen voi olla vastapuhetta. Leimatun identiteetin kategoriassa tällaiseen identiteettiin kuuluu poikkeuksellisen paljon negatiivia luonnehdintoja. Yleensä koetaan erityisen vaikeana puhua vastapuhetta omaan identiteettiin kohdistuvaa negatiivista määrittelyä kohtaan. Kategorisointia tapahtuu, jotta ihmisten on helpompi hahmottaa toistensa erilaisia tilanteita ja koordinoita yhteistä toimintaa ja antamaan kokemuksilleen merkityksiä. Kategorisointi tuottaa ja ylläpitää sosiaalista järjestystä. (Juhila 2004,20-21.)

Edelleen Juhilan (2004, 22) mukaan kategorisoinnissa kerääntyvä tieto rakentaa kulttuurisen tietovarannon, joka lisää tietoa yhteiskunnasta ja sen toimijoista. Näiden kategorioiden historia linkittyy yleensä yhteiskunnan historian näkökulmasta. Näin ollen esimerkiksi lainsäädäntö leimaa luokituksia ja historia on jättänyt jälkensä näihin. Kulttuurinen tietovaranto ei kuitenkaan ole kaikkien yhteisesti jakama, vaan se on syntynyt ajan kuluessa ihmisten keskinäisessä toiminnassa. Jos kulttuurillista tietovarantoa ei ole ollut luomassa, syntyy tilanteita, joissa yhteisen tiedon puute aiheuttaa hämmennystä ja tietämättömyyttä siihen, miten tilanteeseen tulisi suhtautua tai käyttäytyä. Kulttuuristen tietovarantojen välillä on välttämätöntä tapahtua yhteentörmäyksiä, sillä ne rakentavat ja uudistavat tietovarantoja. Kategorisoiminen voi auttaa tietämään, kuinka jossakin tilanteessa tulee käyttäytyä. Toisaalta luokitteluilla voi olla myös tuottavaa eriarvoistumista. Kategorisoinnin perusteella ihmiset saavat sosiaalisia identiteettejä. (Juhila 2004, 22-23.) Tässä tutkimuksessa diskurssit kamppailevat esimerkiksi lainsäädännön vajavaisuuden kanssa suhteessa uusvanhempien asemaan ja uusperheissä aikuiset kamppailevat rooliristiriidoissa.

Kun rinnakkain kulkevat sekä uusperheiden ongelmat, että onnellisuus, havaittujen diskurssien kamppailu saattaa pahimmillaan johtaa siihen, että uusperheet eivät saa tarvitsemaansa erityislaatuista tukea eivätkö uusperheet kestä, vaan purkautuvat. Edelleen Juhilan (2004, 25) mukaan kategorisointi on eron tekemistä, joka sisältää vallankäyttöä. Kulttuurinen tietovaranto aiheuttaa sen, ettei ihminen voi täysin koskaan valita itse, miten haluaa tulla luokitelluksi. Näissä tilanteissa ihminen voi joko alistua hänelle annettuun identiteettiin tai käyttää vastapuhetta. (Juhila 2004, 25-26.) Tässäkin aineistossa on nähtävissä, että uusperheet elävät paikoitellen kulttuurisen tietovarannon

näkökulmasta edelleen jatkuvassa kamppailutilassa, jossa kamppailun kohteena on hyväksyntä uusperheenä elämisestä hyväksyttynä, riittävänä perhemuotona.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, millaisia uusperhediskursseja uusperheistä aineistooni valituissa lehdissä rakentuu. Tässä tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota siihen, ketkä nimenomaisia merkityksiä tuottavat, kummassa tekstilähteessä merkitykset useimmiten esiintyvät ja mitä aiheita diskurssit sekä niiden alla olevat repertuaarit painottavat. Tässä tutkimuksessa uusperhepuheesta lehtikirjoituksissa on löydettävissä vallitsevana kulttuurisena kuvana ongelmadiskurssi leikaten läpi lähes koko käytössä olleen aineiston. Vastadiskurssina tälle, sivuosaan jäi onnellisuusdiskurssi.

Perhe-elämää ja perheen rooleja on pidetty pitkään perheen sisälle kuuluvina ja yksityisinä, joten uusperheaiheista puhuminen ylipäättään voi olla lukittuneita käsityksiä murtavaa. Kielteisinä pidettyjen tunteiden kokeminen, kuten mustasukkaisuus tai rakkauden puute kumppanin lasta kohtaan, vaikuttavat edelleen olevan tabu. Toisaalta biologisen vanhemmuuden ainutlaatuisuus vaikuttaa edelleen olevan vallalla kuten tässäkin tutkimuksessa voitiin havaita, mikä asettaa uusvanhemman jo lähtökohtaisesti altavastajan asemaan, sekä rakentaa biologisen ja sosiaalisen vanhemman välille turhia uhkakuvia ja vastakkain asettelua. Yhtä kaikki, uusperheaihe vaikuttaa herättävän voimakkaita tunteita, kuten myös uusperheessä eläminen tekee, jonka vuoksi uusperheaiheen käsittelyyn tulee suhtautua asiaan kuuluvalla kunnioituksella, kuten myös tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt tekemään.

Tämän tutkimuksen aineistoksi yhdistyi kahdesta eri lehdestä kerätty tekstiaineisto. Diskurssit toistuivat teksteissä hämmästyttävän samalla tavalla. Ongelmadiskurssi kaikkine sävyineen nousi korostuneesti esiin ja onnellisuusdiskurssi jäi kummankin lehden kirjoituksia tarkasteltaessa selvästi pienempään osaan. Tämän tutkimuksen ja käytetyn aineiston valossa näyttää siltä, että uusperheiden vaikeiden kokemusten ja toimimattomuuden korostaminen ovat muodostuneet vakiintuneeksi ja kulttuurisiksi malleiksi lähestyä uusperheen teemoja.

Huomionarvoista tässä tutkimuksessa on, että tämän tutkimuksen aineiston puhe uusperheistä on pääosin uusperheissä elävien tai eläneiden itsensä tuottama. Näin ollen ei voida todeta, että ainoastaan media mustamaalaisi ja vääristöisi käsitystä uusperheistä

negatiiviseen suuntaan, vaan ongelmapuhe on syntynyt tässä yhteydessä kokemuksesta. Vaikuttaa siltä, että uusperheissä elävät todella kokevat paikoittain perhe-elämän hankalana. Toisaalta esimerkiksi uusperheaiheisten lehtikirjoitusten otsikointi on painottunut negatiivisesti, vaikka sisällöltään lehtikirjoitus toisi ilmi, ettei ongelma välttämättä ole johtunut vain uusperheestä, vaan myös muista asioista, jolloin negatiivinen puhe myös turhaan vahvistaa ongelmadiskurssia lehtikirjoituksissa ja sitä kautta kulttuurisessa kuvassa, kuten myös historiallisesta näkökulmasta katsoen.

Ydinperheellä on kulttuurissamme pitkät perinteet ja sen ihannoitua havaitaan edelleen. Tämän tutkimuksen teoriaosassa käsitellään Talcott Parsonsin (1955) teoriaa universaalista perheestä ja Andrew Cherlinin (1978) käsitystä uusperheestä epätäydellisenä instituutiona. Teoriat eivät ole kestäneet aikaa ja ne on jo kumottu monilta osin, mutta jäännöksiä niistä on edelleen nähtävänä kulttuurisessa kuvassa. Parsonsin teoria tulee yhä näkyväksi lehtikirjoitusten uusperhemerkityksissä siinä mielessä, että Parsons esitti nimenomaan ydinperheen oikeaksi perhemalliksi. Lisäksi perheen roolitukset näyttävät lehtikirjoitusten valossa epäselvinä uusperheessä, vaikka Parsonsin mukaan juuri perheroolien toimivuus on perheen kannalta merkittävää ja hänen teoriassaan perheen aikuisilla oli selvät tehtävät. Cherlinin mukaan taas perhe on perinteisesti tarjonnut sosiaalista kontrollia esimerkiksi kasvatuksen suhteen, kun taas tämän tutkimuksen lehtikirjoituksissa kasvatuksen hajautuminen kotien välille eron jälkeen aiheuttaa hämmennystä uusperheissä. Cherlinin mukaan uusperheen vanhemmat eroavat todennäköisemmin verrattuna ydinperheen vanhempiin, koska muun muassa laki ja kieli yhteiskunnassa eivät anna uusperheille tapajärjestelmällistä tukea, mistä tulee näkyväksi viitteitä myös tässä tutkimuksessa.

Esittelen tutkielman teoriaosassa myös Patricia Papernown (1984) mallin uusperheen kehitysvaiheista. Tämän tutkielman aineistoa läpikäydessä minulla ei ole ollut pääsääntöisesti tiedossa missä vaiheessa uusperheen kehittyminen on lehtikirjoituksen aikaan ollut. Papernown teoria tuo kuitenkin ymmärrettäväksi esimerkiksi sen, että uusperheen alkuvaiheessa uuspari on hyvinkin toiveikas uusperheen suhteen, ja taas myöhemmin uusperheissä koetaan vahvoja ulkopuolisuuden tunteita, kuten Papernown teoria esittää uusperheen kehitysvaiheisiin kuuluvan. Mikäli uusperhe ei saa luotua omia rajoja ja rutiineja, se voi hajota. Kuten Papernown teoria esittää, uusperheeksi kehittyminen vie paljon aikaa ja sisältää kivuliaita vaiheita. Tämän tutkimuksen valossa

voitaneen todeta, että uusperhe ei pysty ratkaisemaan ongelmiaan, tai onnellisuuttaan yksin, sillä uusperheeseen vaikuttaa keskeisesti myös uusperheen ulkopuolisia henkilöitä. Johtopäätöksenä tässä tutkimuksessa voidaan todeta, että ongelmanäkökulma uusperheisiin liittyen kiteytyy ongelmadiskurssissa siihen, että uusperhe nähdään edelleen pääosin kulttuurisesti vakiintumattomana ja monimutkaisena, sekä hankalana perhemallina.

Ongelmadiskurssi tuo esiin myös, ettei perheitä koskeva lainsäädäntö edelleenkään tue tarpeeksi uusperheitä tai olemassa olevia lakia ei käytetä. Aineistoni on pääasiassa kuitenkin kerätty ajalta, jolloin lakia lapsen huoltoon ja tapaamisiin (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019) liittyvää lakimuutosta ei vielä ollut, mikä osaltaan on vaikuttanut aineistooni. Lainsäädäntö on nyttemmin muuttunut siihen suuntaan, että uusvanhemmatkin otetaan entistä paremmin huomioon uusperheen hajotessa ja lapsen tärkeiden suhteiden ylläpitoon liittyen biologisten vanhempien lisäksi. Toisaalta uusperheessä eläessä käytännön elämässä on edelleen kohtia, joissa uusvanhempi jää edelleen lain ulottumattomiin. Esimerkiksi lasta koskevissa neuvotteluissa mukaan kutsutaan vain huoltajavanhempi, vaikka uusvanhempi eläisi lapsen kanssa käytännössä suuren osan lapsen lapsuudesta ja kuuluisi tämän arkeen ja perheeseen. Myös taloudellisissa asioissa uusvanhempi lasketaan osallistuvaksi esimerkiksi asumiskulujen kattamiseen, mutta toisaalta taloudellinen vastuu ei sido uusvanhempaa lapsen elatuksen suhteen. Tilanteessa, jossa yhteiskunnan lait eivät tunnista kaikkia uusperheen jäseniä perheeseen kuuluviksi, jäsenten tunnistamattomuus saattaa lisätä ongelmia.

Uusperheiden kanssa työskennellessä tärkeää on ottaa huomioon koko uusperhesysteemi. Ammattilaisten tulisi määrittää tosiasiallinen perhe sen mukaan, ketä siihen koetaan kuuluvan, ei esimerkiksi pelkästään laillisen huoltajuuden mukaan. Lapsen perhe voi jakaantua kahteen, tai jopa useampaan, ruokakuntaan. Toisaalta esimerkiksi salassapitosäädökset lasten asioissa vaikeuttavat ammattilaisten työntekoa niin, että ei-huoltajia ei aina voida ottaa mukaan työskentelyyn tai antaa uusvanhemmalle tietoa lapseen liittyen, etenkin, jos toinen huoltajavanhemmista sitä vastustaa. Pohdittavaksi jää pitäisikö oheishuoltajuuksia uusperheissä hakea nykyistä enemmän. Toisaalta ratkaistavaksi jää myös kysymys siitä, haluavatko kaikki uusvanhemmat laillisiksi puolisonsa lapsen huoltajiksi.

Tämän tutkimuksen aineistossa kertojina toimivat pääosin naiset. Lasten ja miesten ääni jää pieneen osaan. Se, että isien äänet jäävät hiljaisiksi, saattaa omalta osaltaan vahvistaa ”paha äitipuoli” käsitystä, koska painolasti vaikeiden tunteiden ilmi tuomisesta ja uusperheiden toimimattomuudesta näyttää jäävän naisten kerrottavaksi miesten kokemusten puuttuessa. Uusperhepuhe kiertää enimmäkseen aikuisten ongelmien tai onnen ympärillä. Huoleksi nousee, miksi lasten ääni ei kuulu juurikaan tässä aineistossa ja mitä kerrottavaa lapsilla voisi olla. Tässä tutkielmassa havainnoksi tuli jopa piilossa oleva mahdollisuus lasten kaltoinkohteluun ja lasten näkymättömyyteen uusperheissä silloin, jos heidän olemassaoloon ei voida hyväksyä, tai heitä kohdellaan eriarvoisesti uusperheessä. Lasten asema uusperheissä jää tutkimuksessani häviäväksi sivujuonteeksi, johon tämä tutkimus ei anna juurikaan vastauksia.

Painolastia uusperheen jäsenten päälle vaikutetaan asetettavan ylipäättään kohtuuttoman paljon; heidän tulisi löytää paikkansa perheessä, ja lisäksi uusperheen vanhempien tulisi panostaa parisuhteeseen, jotta uusperheiden purkautumista voitaisiin välttää. Pysyvyys ja yhteenkuuluvuus nähdään siis tärkeinä asioina myös uusperheisiin liittyen, kuten muissakin perheissä, vaikka konkreettisia keinoja uusperheisen hyvinvoinnin lisäämiseen esitetään harvakseltaan. Tutkielmani herättää pohtimaan miten uusperheiden avuntarpeeseen voitaisiin vastata nykyistä paremmin ja olisiko esimerkiksi sosiaalityössä mahdollista tukea uusperheitä aiempaa paremmin. Uusperhe ei ole uusi. Yhä vain kulttuurinen kuva vaikuttaa kuitenkin olevan negatiivisesti latautunut, vaikka vuosia ja vuosikymmeniä on kulunut. Yhteiskunnan auttamisjärjestelmää ei ole tällä hetkellä saatu vastaamaan tarpeeksi uusperheiden tarpeita ja näin ollen kärsijöiksi jäävät aikuisten lisäksi heikoimmassa asemassa olevat, eli lapset uusperheissä.

Tämän tutkimuksen onnellisuuskurssissa kuuluivat aineiston positiiviset tarinat uusperheen onnistumisista, uudesta onnesta ja parisuhteen toimivuudesta. Onnellisuutta lisäsi se, että lapset vuorottelivat kotien välillä, jolloin aikaa parisuhteeseen panostamiseen jäi hyvin. Keskeisenä onnen aiheena diskurssissa nähtiin parisuhteen lisäksi uusperheissä muodostuvat uudet ihmissuhteen, jotka tuovat lisävahvuutta ja turvaa uusperheeseen.

Uusperhe vaikuttaa saavan kulttuurissamme kannettavakseen myös sellaista taakkaa, joka ei sille kuulu. Esimerkiksi ex-parin toimimaton yhteistyö heijastetaan herkästi uusperheen syyksi. Aineistossa myös äitipuolien ulkopuolisuuden kokemus vaikutti

johtuvan osittain siitä, että pidettiin itsestään selvänä, että biologisella vanhemmilla on uusvanhempaa enemmän sanavaltaa uusperheen asioissa. Korostunut määrä aineistossani naisten tuottamia puheenvuoroa miestensä ex-puolisoista ja kokemuksesta siitä, ettei uusperheen arkeen voi vaikuttaa, herättelee pohtimaan, hallitsevatko äidit jossain määrin isien perheitä ulkoapäin? Mikäli äideillä on valta-asetelma suhteessa isään lasten asioissa, se pitäisi myös ottaa huomioon uusperheiden kanssa työskennellessä. Uusperheiden lasten ja isien ääniä tulisi saada kuuluviin tasavahvoina perheenjäseninä. Toisaalta isien äänettömyys kaataa lisätaakkaa myös äitien ja äitipuolten päälle. Äitipuolta pidetään paikoitelleen yhä pahana, vaikka oikeastaan ei ole selvyyttä siitä, mikä isien ja isäpuolten osuus puolustautumisen, rajojen asettamisen ja vastuunkannon osalta on.

Tämän tutkimuksen aineistossa uusperheasiantuntijat puhuvat siitä, kuinka uusperheen tulee luoda omat rajansa ja sääntönsä. Toisaalta uusperheen vaikuttaa olevan mahdotonta olla itsenään toimiva ja muista irrallinen saari, kun kuitenkin perhe-elämä uusperheessä jakautuu eri perheyksiköihin ja väistämättä sisältää myös elementtejä entisestä perhe-elämästä ja liittyy perheitä kotien välille. Haasteeksi jää keksiä keino hyväksyä ja ymmärtää näiden elementtien vaikutus ja läsnäolo uusperheessä ja sen kokonaisuudessa ex-puolisoiden välillä ja uusperheissä. Uusperheiden syyllistämisen sijaan huomio tulisi kiinnittää uusperheen hyvien puolien vahvistamiseen ja uusperhettä tukevien ratkaisujen löytämiseen sosiaalityössä. Uusperheiden jäsenten tulisi saada tulla ymmärretyksi nykyistä paremmin. Uusperhe-elämän aiheuttamisten vaikeiden tunteiden käsittelyyn tulisi saada tukea. Tunteita tulisi käsitellä hyväksyen, mutta kuitenkin niin, että suoranainen kaltoinkohtelu tai vääristynyt ja osaamaton kohtelu uusperheen sisällä huomattaisiin ajoissa ja siihen päästäisiin puuttumaan. Nyt riskinä on, että vaikeita tunteita koetaan, mutta niitä ei osata työstää ja ne erottavat perheenjäseniä toisistaan. Jatkuva kokemus syyllisyydestä liittyen omiin tunteisiin voi myös toimia estävänä tekijänä uusperheen kehittymiseen.

Tutkimustulokseni ovat linjassa aiemmin tehdyn uusperhetutkimuksen kanssa. Perheitä tutkinut Anna-Maija Castren (2009,117) toteaa, että uusperheissä usein pyrkimyksenä on palauttaa perhe, mikä selviää epärealistisista odotuksista, joita uuspuolisoon sijoitetaan. Kulttuurisesti uusvanhemman rooli ja erityispiireet suhteessa biologiseen vanhemmuuteen eivät ole tällöin selkiytyneet. Uusperheiden vanhempien rooliepäselvyys on yksi vakiintuneimpia teemoja uusperhetutkimuksessa. (Castren 2009,117.) Perheitä tutkinut

Päivi Sutinen (2005, 149) toteaa, että roolien epävarmuus oli päätulos tutkittaessa suomalaisten uusperheisen vanhempia. Uusvanhempana toimiminen aiheutti vaikeita tunteita ja hämmennystä sekä vaikutti mahdottomalta hallita, koska uusvanhemmat eivät edes tieneet mikä heidän tehtävänsä uusvanhempana olisi ollut. (Sutinen 2005 149.) Mari Brobergin (2010,205) mukaan uusperheiden haasteena nähtiin edelleen vakiintumattomuus ja ennakkoluulot uusperhettä kohtaan. Uusperheisiin liittyen oli yhä puhetta enemmän uusperheen haasteista kuin vahvuuksista ja eduista. Uusperheellisyyteen liittyä siis hänen mukaansa edelleen kulttuurinen (negatiivinen) leima. Tämä tutkimustulos toistuu myös kansainvälisesti esimerkiksi Lawrence Ganongin ja Marilyn Colemanin (2004, 232) tutkimuksessa. Tässä Pro gradu -tutkimuksessa ei ollut mahdollisuutta hankkia kovinkaan laajaa aineistoa, koska se olisi vienyt liialti aikaa suhteessa käytettävissä olevaan aikaan. Aineiston suppeuden vuoksi tästä tutkimuksesta ei voi tehdä laajoja yleistyksiä koskemaan kaikkea puhetta uusperheisiin liittyen, vaikka tutkimustulos toistaakin aiemmin tutkittua.

Myös onnellisuusdiskurssin tutkimustulokset toistavat aiempaa uusperhetutkimusta. Esimerkiksi uusperhetutkimusta tehneen Mari Brogerin (2010) mukaan uusperheen etuna on nähty aikuisten uusi mahdollisuus tasa-arvoiseen ja onnelliseen parisuhteeseen, ja toisessa liitossa kokemus on tuonut jo kypsyyttä aikuisten välille, mikä auttaa esimerkiksi ongelmien ratkaisussa. Lapsen näkökulmasta hänellä on mahdollisuus saada elämäänsä välittäviä aikuisia lisää. (Broger 2010, 29.) Tässä tutkimuksessa päädyin vastaavanlaisiin tuloksiin.

Kirsi Juhilan (2004, 29) mukaan vastapuheella tarkoitetaan reagointia johonkin asiaan tai ilmiöön. Vastapuhe sisältää erimielisyyttä esitettyyn asiasisältöön. Vastapuheen lähtökohtana on ajatus kategorisoinnista. Kun tarkastelun kohteen on ihminen tai ihmisiä luokiteltavana, mukaan liittyy käsite identiteetistä. Kategorisoinnista tarvitaan, jotta kulttuurillisia sääntöjä voidaan ilmaista ja sitä kautta luoda sosiokulttuurista järjestystä, joka kuitenkin tuottaa arvottamista. Kategorioiden avulla ihmisille tuotetaan identiteettejä sen mukaisesti, mihin kategorioihin heidän ajatellaan kuuluvan. (Juhila 2004, 29.) Johtopäätöksenä tässä tutkimuksessa voidaan todeta, että yleinen vallitseva kulttuurinen käsitys uusperheistä puhuttaessa lehtikirjoituksissa on edelleen ongelmakeskeinen ja negatiivisesti latautunut. Vastapuheen käsite tekee ymmärrettäväksi sen, että vaihtoehtoisten identiteettien uudelleen määrittely suhteessa uusperheisiin vie aikaa, ja

historia väistämättä vaikuttaa siihen, miten uusperhe on tällä hetkellä luokiteltu. Vastapuheelle uusperheisiin liittyen on vahva tilaus. Olemassa olevaa kategorisointia tulisi kyseenalaistaa ja tähän liittyvää vastapuhetta sitoa esimerkiksi rakenteelliseen sosiaalityöhön entistä tavoitteellisemmin, jotta uusperhe pääsisi vapaaksi luokiteltuna jotenkin vajaaksi, ja taakse voitaisiin jättää eronteko suhteessa muihin perhemalleihin neuvotellen uusperheille uutta identiteettiä.

Vaikka tässä Pro gradu -tutkielmassa pääosaan nousi ongelmadiskurssi alarepertuaareineen, jatkossa huomiota tulee kiinnittää siihen, ettei uusperheistä puhuttaessa maalata negatiiviseksi koko kuvaa uusperheistä ja etenkin yksilöitä uusperheiden sisällä. On syytä pitää mielessä myös onnellisuuskurssi uusperheiden itsensä kuvaamina. Uusperhe on nimensä mukaisesti uusi mahdollisuus, joka voi myös onnistua. Saadakseen loistaa, uusperheiden tulee kuitenkin saada nykyistä paremmin ymmärrystä ja raivaustukea historian kasvattamiin ennakkoluuloihin ja lisäksi tukea perhemallilleen.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Jyväskylän yliopisto – JYKDOK. Jyväskylä: Vastapaino.
- Brogerg, Mari. 2010. Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52/2010. Helsinki.
- Castrén, Anna-Maija. 2009a. Mahtuuko ero perheeseen? Perheen hajoaminen ja uusperhe perheenä. Teoksessa Riitta Jallinoja (toim.) Vieras perheessä, 106-127. Helsinki: Gaudeamus.
- Castrén, Anna- Maija. 2009b. Onko perhettä eron jälkeen? Eroperhe, etäperhe, uusperhe. Helsinki: Gaudeamus.
- Castren, Anna-Maija. 2008. Päättykö sukulaisuus? Verkostonäkökulma perhe – ja sukulaissuhteisiin eron jälkeen. Teoksessa. Eija Sevon & Marianne Notko (toim.) Perhesuhteet puntarissa (s. 223-256). Palmenia-sarja. Helsinki University Press.
- Cherlin, Andrew. 1978. Remarriage as an Incomplete Institution. *American Journal of Sociology*. 84: 3, 634–650. Johns Hopkins University. The University of Chicago Press.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari. & Suoranta, Juha. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8.painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Forsberg, Hannele (2014) Konstruktionistinen lähestymistapa perheeseen. Teoksessa Riitta Jallinoja – Helena Hurma – Kimmo Jokinen (toim.) Perhetutkimuksen suuntauksia (s. 123-138). Helsinki: Gaudeamus.
- Forsberg, Hannele. 2003. Kriittistä näkökulmaa jäljittämässä. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.
- Ganong, Lawrence & Coleman, Marilyn. 2004. *Stepfamily Relationships: Development, Dynamics, and Interventions*. New York: Plenum Publishers.
- Jaakkola, Risto. & Säntti, Riitta. 2000. Uusperheitten lapset ja vanhemmat. Perheitten rakenne, toiminta ja talous. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 174.
- Jallinoja, Riitta, Hurme, Helena & Jokinen, Kimmo (toim.) 2014. Perhetutkimuksen suuntauksia. Tallinna: Gaudeamus.
- Jallinoja, Riitta. 2000. Perheen aika. Helsinki: Otava.

Jallinoja, Riitta. 2009. Vieras perheessä: Suhteen hahmotus. Teoksessa Riitta Jallinoja (toim.) Vieras perheessä. Helsinki: Gaudeamus, 11-31.

Jokinen Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen Eero. 2002. Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere:Vastapaino.

Jokinen Arja, Juhila Kirsi & Suoninen Eero. 2004. Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere:Vastapaino.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Arja Jokinen & Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Diskurssianalyysi: teoriat peruskäsitteet ja käyttö Tampere: Vastapaino, 25-50.

Juhila, Kirsi. 2004. Leimattu identiteetti ja vastapuhe. Teoksessa Laura Huttunen, Arja Jokinen Anna Kulmala. Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Helsinki: Gaudeamus, 20-32.

Kananen, Jorma. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176. Jyväskylä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kiviniemi, Kari 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Juhani Aaltola & Kuronen, Marjo. 2003. Eronnut perhe? Teoksessa Forsberg, Hannele. & Nätkin, Ritva.(toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä (s.103–120). Helsinki: Gaudeamus.

McCullagh, Ciaran. 2002. Media Power – A Sociological Introduction. New York: Palgrave.

Malinen, Vuokko. 2015. Uuspari, uusperheen parisuhde ja koulutuksellisen intervention mahdollisuudet sen tukemiseen. Joensuu: Grano Oy.

Nieminen, Hannu & Pantti, Mervi. 2009. Media markkinoilla: johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen. Helsinki: Loki-Kirjat.

Nätkin, Ritva. (2003). Moninaiset perhemuodot ja lapsen hyvä. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus.16-38.

Parsons, Talcott. & Bales, Robert F. (1955) The American Family: Its relations to personality and to the social structure. Teoksessa Talcott Parsons & Robert Bales: Family, socialization and Interaction process. Glencoe, 1ll.: The Free Press, 3–33.

Pasley, Kay & Lee, Michelle. 2010. Stress and Coping Within the Context of Stepfamily Life. Teoksessa Sharon J. Price, Christine A. Price & Patrick C. McKenry. Families & change. Coping with stressfull events and transitions. 4. painos. Sage Publications, Inc. Thousand Oaks, California. U.S.A. 235 – 261.

- Papernow, Patricia. 1984. The Stepfamily Cycle: An Experiential Model of Stepfamily Development. *Family Relations* 33 (3): 355–363.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne. 2009. Kurssi kohti diskurssia. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.
- Pylkkänen, Anu. 2008. Miten oikeus määrittelee perheen? Teoksessa Eija Sevón & Marianne Notko (toim.) *Perhesuhteet puntarissa*. Palmenia-sarja 43. Helsinki: Gaudeamus, 71-92.
- Raittila, Kaisa & Sutinen, Päivi. 2008. Huonetta vai sukua. Elämää uusperheessä. Helsinki: Kirjapaja.
- Ritala-Koskinen, Aino. 2001. Mikä on lapsen perhe? Tulkintoja lasten uusperhesuhteista. Helsinki: Väestöliitto D 38 2001.
- Sevón, Eija & Notko, Marianne (toim.). 2008. *Perhesuhteet puntarissa*. Palmenia-sarja 43. Helsinki: Gaudeamus.
- Sutinen, Päivi. 2005. Vanhempana ja aikuisena uusperheessä. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta, kasvatustieteen laitos.
- Tuomi, Jouni. & Sarajärvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, Jouni. & Sarajärvi, Anneli. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, Riikka & Östman, Sari. 2013. Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Tikka, Minttu (toim.). 2013. *Otteita verkosta: verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Jyväskylä: Vastapaino, 50-61.
- Vuori, Jaana. (2003). Äitiyden ainekset. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. (Toim.), *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä* (s.39–63). Helsinki: Gaudeamus.

SÄHKÖISET LÄHTEET:

- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 190/2019. Annettu Helsingissä 8.2.2019. Saatavilla osoitteessa < <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190190>>
- Suomen uusperheiden liitto. SUPLI. Viitattu 18.5.2020. Saatavilla osoitteessa < https://supli.fi/uusperhe-bonusperhe-uusioperhe-puoliperhe/?fbclid=IwAR0obL-IBz27ojW53oq2jd20fMBS6oTT3SVhmavy_6QvJkbVoil7ljSTx-A>

Tilastokeskus 2019. Viitattu 20.11.2020. Uusperheet 1990-2019. Saatavilla osoitteessa
< http://www.stat.fi/til/perh/2019/perh_2019_2020-05-22_tau_004_fi.html >

LIITTEET

Liite 1

TUTKIMUKSEN KIRJOITUSAINEISTON OTSIKOT JA VIITETIEDOT

Tutkimusaineisto aikaväliltä 1.9.2015 -31.1.2020. Ensin luetellaan Helsingin Sanomien julkaisemat kirjoitukset luetteloituna julkaisujärjestyksessä, ja niiden jälkeen Meidän perhe -lehden julkaisemat kirjoitukset julkaisujärjestyksessä viitetietoineen.

Helsingin Sanomat:

Uusperheverkossa loma-ajankohtaasi voi vaikuttaa ihminen, jota et ole koskaan tavannut: ”Hyvin helposti käy niin, että samassa tasossa on jo neljä perhettä vierekkäin”. 4.6.2019.

Saatavilla sähköisesti <<https://www.hs.fi/paivanlehti/04062019/art-2000006130191.html>>

Uusperheissä muutetaan liian nopeasti yhteen, sanoo asian-tuntija – HS etsi neuvot yleisimpiin uusperheiden ongelma-tilanteisiin. 23.4. 2019. Saatavilla sähköisesti: <<https://www.hs.fi/elama/art-2000006077566.html>>

Meritien ydinperheessä on kolme ihmistä, mutta todellisuus on jotain aivan muuta – Näin pidetään kasassa 11 ihmisen ”tunteiden palapeli”. 3.4.2019. Saatavilla sähköisesti: <<https://www.hs.fi/paivanlehti/03042019/art-2000006056867.html>>

Vanhemmat erosivat, kun Terhi oli yksivuotias, ja lopulta hän lensi ulos molempien kotoa – uusperheen ulkopuolisuus tarkoitti Terhille huostaanottoa. 7.6.2018. Saatavilla sähköisesti: <<https://www.hs.fi/elama/art-2000005708984.html>>

Eroperheen lapsella Kaurilla on niin monta aikuista elämässään, ettei hän ole varma, kuinka monta kotia hänellä on – HS:n lukijat kertovat, kuinka kahden kodin perheissä pärjätään. 16.10.2017. Saatavilla sähköisesti: <<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005410203.html>>

Solsidan-tähden uusi Bonusperhe-draamakomedia pureutuu uusioperheen arkeen.

4.2.2017. Saatavilla sähköisesti: <<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005073644.html>>

”Aluksi hämmensi, kun vieressä oli yhtäkkiä parivuotias lapsi” – Millaista on tulla isän kaltaiseen asemaan lapsettomana miehenä? 12.11.2017. Saatavilla sähköisesti:

<<https://www.hs.fi/paivanlehti/12112017/art-2000005446007.html>>

Kuka perii sinkun, miten jakautuu uusperheen omaisuus ja kenelle menevät ”toisella kierroksella” pariutuneiden rahat? HS kysyi, miten perintö kannattaa jakaa. 14.3.2018.

Saatavilla sähköisesti: < <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005603745.html>>

Kahdeksan lapsen uusperheessä joulukuukausi sujuu, kun toiveista puhutaan – ”Jokainenhan haluaisi viettää joulua omalla tavallaan”. 8.12.2016. Saatavilla sähköisesti:<

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004997786.html>>

Äiti- tai isäpuoli voi olla lapselle yhtä tärkeä kuin omat vanhemmat – Miten lapsen käy, kun uusperhe hajoaa? 3.11.2016. Saatavilla sähköisesti: <<https://www.hs.fi/elama/art-2000002928443.html>>

Uusperhe erotti ja yhdisti Honkasalon sisarpuolia. 7.5.2016. Saatavilla sähköisesti:

Uusi perhe, uudet ongelmat. 1.3.2016. Saatavilla sähköisesti:

<<https://www.hs.fi/kuukausiliite/art-2000002899828.html>>

Kansallisteatterin Paha äitipuoli kysyy, kuka kuuluu uusperheeseen. 20.2.2016. Saatavilla sähköisesti: <<https://www.hs.fi/kulttuuri/teatteriarvostelu/art-2000002887069.html>>

Miten uusperheen raha-asiat kannattaa hoitaa? HS kokosi neuvot. 30.1.2015. Saatavilla sähköisesti: < <https://www.hs.fi/elama/art-2000002796425.html>>

Uusperheiden ongelmista puhutaan kuin maahanmuutosta. 27.1.2015. Saatavilla sähköisesti: < <https://www.hs.fi/elama/art-2000002795500.html>>

Uusperheen vanhemmat saattavat suosia yhtä lasta tajuamattaan. 24.9.2015. Saatavilla sähköisesti: < <https://www.hs.fi/elama/art-2000002854611.html>>

Uusperheissä parisuhdetta vaikeuttavat mustasukkaisuus ja ulkopuolisuus – tutkijan mukaan apu keskittyy liikaa ydinperheisiin. 1.9.2015. Saatavilla sähköisesti: < <https://www.hs.fi/elama/art-2000002849008.html>>

Meidän perhe:

Uusperheestä voi puuttua oikeat sanat. 1/2020. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/ea4a9719-e36f-45b3-a7f1-ec3c330c2256/6?lang=fi&q=uusperhe>>

Minusta tuli äitipuoli. 9/2019. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/d4fd4371-f56e-4369-9c86-659b2b924706/60?lang=fi&q=minusta%20tuli%20%C3%A4itipuoli>>

Puh pah pelistä pois. 4/2019. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/2e1e7c75-12f5-4d73-bbee-2e483fa44da9/68?lang=fi&q=uusperhe>>

Meidän jengiksi. 3/2019. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/9d8a1414-8f66-4086-bf22-97ccc6a5ecb7/12?lang=fi&q=uusperhe>>

Samaa perhettä. 11/2018. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/67291e11-6c69-4e06-a99c-8e16e320d8c8/70?lang=fi&q=uusperhe>>

Uusperheessä aikuisuus punnitaan. 9/2018. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/2acbc99-c091-4532-925d-cde8bee87d6b/66?lang=fi&q=uusperhe>>

Onni saa näkyä. 8/2018. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/b77af598-8f63-4676-a645-9db682974fab/18?lang=fi&q=onni%20saa%20n%C3%A4ky%C3%A4>>

Sun, mun ja meidän lauma. 7/2018. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/6394297f-67cb-48a6-a4c6-3ee25a5fc9d7/25?lang=fi&q=meid%C3%A4n%20lauma>>

Eino tuli taloon. 4/2018. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/02a0e1c3-5481-4d4f-8070-ac980be023f9/68?lang=fi&q=eino%20tuli%20talo>>

Pelkoa päin. 3/2018. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/cbd7b14a-697b-42f7-986e-3d4b13d5f197/18?lang=fi&q=uusperhe>>

Sinun ja minun lasten rahat. 9/2016. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/f679fdb0-e679-427e-ac7b-4ad7713edf67/92?lang=fi&q=uusperheess%C3%A4mme%20on%20toisella%20kymmenel%C3%A4>>

Uusperhe päättää itse, keitä siihen kuuluu. 8/2016. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/5f181501-e523-4929-9d91-2eef85cda99f/40?lang=fi&q=uusperhe>>

Toinen kerta toden sanoo. 2/2015. Saatavilla sähköisesti:

<<https://lehdet.digilehdet.fi/3dbfbfef-d8c9-4cde-a235-5a73d16f0206/76?lang=fi&q=uusperhe>>